

Zaznavanje in doživljanje učnega okolja pri nadarjenih učencih

PSIHOLOGIJA IN PEDAGOGIKA

Avtorica: Lana Krajnc

Mentorica: Jasmina Oblak

Razred: 9. razred

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, marec 2023

Povzetek

Nadarjeni učenci se v slovenski osnovni šoli uvrščajo med učence s posebnimi potrebami. Pripada jim individualiziran učni načrt, v katerem so zapisane prilagoditve. Namen raziskave je bil ugotoviti, kako nadarjeni introvertirani in ekstravertirani učenci doživljajo šolsko učno okolje. V raziskavi je sodelovalo devet nadarjenih učencev zadnje triade iz treh različnih šol. Odgovore na vprašanja sem pridobila s polstrukturiranim poglobljenim intervjujem in reševanjem osebnostnega testa. Odgovore sem primerjala glede na introvertirani oziroma ekstravertirani tip osebnosti. Presenetljiva je ugotovitev, da 6 učenk in učencev ni vedelo, kaj ima zapisano v individualiziranem načrtu ter da skoraj nihče od intervjuvancev na koncu oziroma začetku šolskega leta ni prisoten pri pisanju oziroma evalvaciji tega načrta. Učenci na splošno šolsko okolje dojemajo kot nespodbudno za razvijanje svojih močnih področij. Introvertirani nadarjeni v primerjavi z ekstravertiranimi nadarjenimi vrstniki še toliko bolj. Učenci več priložnosti za razvijanje svojih potencialov in močnih področij vidijo v izvenšolskih aktivnostih, saj imajo občutek, da jih mentorji bolj spodbujajo in usmerjajo.

Ključne besede: nadarjeni učenci ekstravertiranost, introvertiranost, šolsko okolje

SUMMARY:

In Slovenian primary schools, gifted students are classified as students with special needs and are given an individualized learning plan with adaptations. The purpose of this study was to investigate how gifted introverted and extroverted students experience the school learning environment. Nine gifted students from three different schools in the final three years of primary school participated in the study. Answers to questions were obtained through semi-structured in-depth interviews and personality tests. Answers were compared based on introverted or extroverted personality type. The surprising finding was that 6 students did not know what was written in their individualized plan and almost none of the interviewees were present during the writing or evaluation of the plan at the beginning or end of the school year. Students generally perceive the school environment as unsupportive in developing their strengths, especially introverted gifted students compared to their extroverted peers. Students see more opportunities to develop their potential and strengths in extracurricular activities, as they feel that mentors encourage and guide them more.

Keywords: Gifted students, extroversion, introversion, school environment.

Kazalo vsebine

1 UVOD	6
2 TEORETIČNI DEL	7
2.1 Kdo so nadarjeni?	7
2.2 opredelitev nadarjenosti in nadarjenih učencev v Sloveniji.....	8
2.2.1 Evidentiranje nadarjenih učencev v slovenskih osnovnih šolah	8
2.3 Teorije osebnosti in interverziranosti.....	10
2.3.1 Introvertiranost.....	10
2.3.2 Ekstravertiranost	11
2.4 Prilagajanje učnega okolja nadarjenim učencem	12
2.4.1 Didaktično učno okolje	13
2.4.2 Socialno učno okolje	13
2.4.3 Fizično učno okolje	14
2.4.4 Kurikularno okolje	15
2.4.5 Vloga učitelja v spodbudnem učnem okolju	15
2.4.6 Obogatitveni programi/dejavnosti.....	16
3 EMPIRIČNI DEL	17
3.1 Cilji raziskave in raziskovalna vprašanja	17
3.1.1 Raziskovalna vprašanja in hipoteze.....	17
3.2 Raziskovalni pristop in metoda.....	18
3.3 Vzorec.....	18
3.4 Raziskovalni instrumenti	18
3.5 Postopek zbiranja in obdelave podatkov.....	19
3.6 Rezultati in interpretacija	20
4 SKLEP	40
5 VIRI IN LITERATURA	41
PRILOGA A	44

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Kdaj so te prepoznali za nadarjeno/-ega?	20
Preglednica 2: Ali poznaš svoj individualiziran načrt dela po konceptu nadarjenih?	21
Preglednica 3: Kako učitelji upoštevajo, da si nadarjen/-a? Te obravnavajo drugače - odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	22
Preglednica 4: Kako učitelji upoštevajo, da si nadarjen/-a? Te obravnavajo drugače? - odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	22
Preglednica 5: Na kakšne načine te učitelj aktivno vključuje v učni proces? - odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	24
Preglednica 6: Na kakšne načine te učitelj aktivno vključuje v učni proces? - odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev,	24
Preglednica 7: Ali tvoji sošolci vedo, da si nadarjen/-a. Kako se obnašajo do tebe? Odgovori vseh nadarjenih intervjuvancev.	25
Preglednica 8: Kako si se počutil, so si izvedel, da si nadarjen in kako se počutiš danes? - odgovori introvertiranih nadarjenih učencev	26
Preglednica 9: Kako si se počutil, so si izvedel, da si nadarjen in kako se počutiš danes? - odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	27
Preglednica 10: Kako se počutiš v šoli? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	27
Preglednica 11: Kako se počutiš v šoli? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	28
Preglednica 12: Kako bi opisal razredno klimo oz. vzdušje v razredu na splošno? Koliko se s sošolci razumeš? - odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	28
Preglednica 13: Kako bi opisal razredno klimo oz. vzdušje v razredu na splošno? Koliko se s sošolci razumeš? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	29
Preglednica 14: Ali se s sošolci veliko pogovarjaš o stvareh, ki zanimajo tebe? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	30
Preglednica 15: Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	30
Preglednica 16: Meniš, da so nekateri v razredu nate ljubosumni? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	31
Preglednica 17: Meniš, da so nekateri v razredu nate ljubosumni? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	31
Preglednica 18: Na katerih tekmovanjih si ali pa še boš letos tekmoval? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	32
Preglednica 19: Na katerih tekmovanjih si ali pa še boš letos tekmoval? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	33
<i>Preglednica 21: V katere izven šolske dejavnosti si vključen? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.</i>	<i>33</i>
Preglednica 22: V katere izven šolske dejavnosti si vključen - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	34
Preglednica 23: Kako te učitelji spodbujajo, da v šoli predstaviš svoje dosežke? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	35
Preglednica 24 ako te učitelji spodbujajo, da v šoli predstaviš svoje dosežke? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	35
Preglednica 25: Na kakšne načine te učitelj spodbuja, da si pridobiš čim več znanja na področjih, ki te zanimajo? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	36
Preglednica 26: Na kakšne načine te učitelj spodbuja, da si pridobiš čim več znanja na področjih, ki te zanimajo? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	36
Preglednica 27: Ali z učitelji skupaj načrtuješ svoje dodatne aktivnosti v zvezi z nadarjenostjo? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.	37

Preglednica 28: Ali z učitelji skupaj načrtuješ svoje dodatne aktivnosti v zvezi z nadarjenostjo? -	
Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	37
Preglednica 29: : Kako ti šolske aktivnosti, v katere si vključen, pomagajo pri razvijanju nadarjenosti?	
- Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.....	38
Preglednica 30: Kako ti šolske aktivnosti, v katere si vključen, pomagajo pri razvijanju nadarjenosti? -	
Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.	39

1 UVOD

Ljudje se razlikujemo po tem, kako se odzivamo na okolico. Nekatere dojemamo kot zelo odprte, glasne, komunikativne, medtem ko lahko druge enostavno spregledamo, saj se aktivno ne vključujejo v pogovore, aktivnosti, ampak so bolj opazovalci kot akterji.

Marsikdaj se lahko zgodi, da bodo tisti, ki v družbi veljajo za »tihe miške« spregledani, čeprav imajo boljše zamisli in večji potencial od tistih, ki so navajeni »nastopati« pred publiko. Marsikateri potencial je bil spregledan ali zelo pozno odkrit.

Vsak človek je unikat. V razredih se to kaže še posebej izrazito. Učitelji so tisti, ki naj bi prepoznali učenčeve potenciale/sposobnosti, jih razvijali in motivirali za doseganje napredka in višjih ciljev. Učencem, ki na testih izkazujejo visoko nadpovprečne sposobnosti mišljenja ali izjemne dosežke na posameznih učnih področjih, v umetnosti ali športu, se omogoči izobraževanje tako, »da se jim prilagodi vsebine, metode in oblike dela ter jim omogoči vključitev v dodatni pouk, druge oblike individualne in skupinske pomoči ter druge oblike dela«¹.

Sama sem bila kot nadarjena učenka prepoznana v 7. razredu na področju splošnih intelektualnih sposobnosti, vodstvenih sposobnosti ter slovenščine. Skupaj s starši, razredničarko in svetovalno delavko/psihologinjo, smo oblikovali individualiziran načrt, v katerem so zapisana področja nadarjenosti ter moji cilji, želje glede projektov, usvajanja novih področij znanj, dosežkov, tekmovanj ...

Učitelji me navadno nikoli niso povabili v projekte, saj sem se v večino vključila sama. Tudi po naravi sem zelo komunikativna, zanima me veliko stvari, rada govorim, včasih preveč, pa vendar znam tudi poslušati. Menim, da imam dobre organizacijske in vodstvene sposobnosti. Na šoli sem vključena v skoraj vse projekte, popoldan pa obiskujem glasbeno šolo in gledališko improvizacijo. Do sebe imam visoka pričakovanja in to pričakujem tudi od ostalih. Ob razmišljanju o temi raziskovalne naloge in refleksiji dela učiteljev z menoj kot nadarjeni učenki, sem ugotovila, da večina učiteljev od mene ni nikoli zahtevala ali pričakovala, da bom rešila dodatne ali težje naloge, se poglobila v snov ...

Včasih sem sprašujem, ali bi sodelovala pri vseh teh projektih, če ne bi sama pristopila do učitelja? Bi oni prepoznali moj talent in ga spodbujali?

V svoji raziskovalni nalogi sem želela ugotoviti, kako nadarjeni, glede na svoje osebnostne lastnosti, prepoznava delo učiteljev z nadarjenimi učenci, ocenjujejo razredno klimo ...

¹ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=201187&stevilka=3727>

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Kdo so nadarjeni?

Nadarjeni so heterogena skupina, zato ni presenetljivo, da v literaturi ne najdemo enotne definicije.

Komensky (1995) je opredelil nadarjene otroke kot:

- »bistroumne, vedoželjne, vzgojljive otroke, ki so najsposobnejši za študij in potrebujejo le hrano modrosti,
- bistroumne, toda počasne in pri tem poslušne, ki potrebujejo le spodbudo,
- bistroumne in vedoželjne, a trmaste in uporne, ki jih učitelji v šolah ne marajo, a postanejo pogosto največji možje, če se le z njimi pravilno ravna«.

Raziskovalec Renzulli je razvil trikotni model nadarjenosti, pri katerem gre za interakcijo med tremi dejavniki: nadpovprečne sposobnosti, zavzetost za reševanje nalog in kreativnost. Njegova teorija nadarjenosti je razdeljena na dva dela: nadarjenost za šolsko delo, ki se kaže v izjemnem znanju, drugi pa nadarjenost za ustvarjalne produkte (Renzulli, 2000).

Slika 1: Renzullijev trikotni model nadarjenosti.

Mira Čudina-Obradovič (1991, str. 9-16) razlaga nadarjenost kot visoko splošno intelektualno sposobnost, splošno sposobnost divergentnega mišljenja, visoko splošno ali specifično sposobnost, produktivno-kreativno sposobnost, sposobnost kvalitetne uporabe miselnih procesov in visoko področno-specifično sposobnost.

Robinson in Clinkenbeard (2008) sta na podlagi različnih raziskav povzela, da se nadarjeni od nenadarjenih razlikujejo v tem, da hitreje in bolje rešujejo probleme, hitreje procesirajo in dojamejo nove informacije, jih dalj časa pomnijo, kar je posledica obsežnejšega spomina in znanja, med različnimi področji dobro povezujejo. Woolfolk (2002) pa kot negativne posledice nadarjenosti navaja dolgočasenje med poukom ter nesprejemanje v času šolanja, s strani vrstnikov.

Po mnenju Ferbežerja (1998) naj bi bili nadarjeni preobčutljivi za reševanje tovrstnih problemov (situacij) z vrstniki, saj so veliko bolj občutljivi na prilagajanja. Omenja tudi

nagibanje k idealizmu/perfekcionizmu, da imajo bogat besedni zaklad, so močno notranje motivirani, imajo potrebo po kreativnem izražanju, bolj so nagnjeni k domišljijem svetu.

Na učno-stilskem področju nadarjenih opazimo bogat besedni zaklad, visok učni uspeh, razgledanost, na motivacijskem področju kažejo zainteresiranost za delo, vztrajnost pri nalogah, splošno razgledanost, potrebo po doseganju visokih rezultatov. Zaznamo vodstvene sposobnosti, empatičnost, njihov občutek za pravičnost, samostojnost. Na miselno-spoznavnem področju izstopa logično mišljenje, smisel za humor, zelo dober spomin (Žagar, idr., 1999).

2.2 opredelitev nadarjenosti in nadarjenih učencev v Sloveniji

Slovar slovenskega knjižnega jezika nadarjenost definira kot sposobnost hitro, brez večjega napora pridobiti si potrebno znanje, spretnost za dobro opravljanje kake dejavnosti.²

V 11. členu Zakona o osnovni šoli je zapisano:« Nadarjeni učenci so učenci, ki izkazujejo visoko nadpovprečne sposobnosti mišljenja ali izjemne dosežke na posameznih učnih področjih, v umetnosti ali športu. Šola tem učencem zagotavlja ustrezne pogoje za vzgojo in izobraževanje tako, da jim prilagodi vsebine, metode in oblike dela ter jim omogoči vključitev v dodatni pouk, druge oblike individualne in skupinske pomoči ter druge oblike dela»³.

Po svetu ni enotne metodologije za odkrivanje nadarjenosti učencev. Starše je treba že v zgodnjem otroštvu seznaniti z značilnostmi nadarjenih.

Da bi jih v šolskem okolju opazili, mora biti motivacijsko naravnano, da spodbuja ustvarjalnost, originalnost in kreativnost. Odkrivanje nadarjenosti v Sloveniji je sestavljeno iz treh delov: evidentiranje, identifikacija ter seznanitev in mnenje staršev.

2.2.1 Evidentiranje nadarjenih učencev v slovenskih osnovnih šolah

Proces prepoznavanja, evidentiranja nadarjenih poteka že od 1. razreda naprej (prva stopnja prepoznavanja). V drugem in tretjem triletju pa se izvedejo tudi psihološki testi in ocenjevalne lestvice učiteljev. Pri prepoznavanju iščejo talent in splošni intelektualni potencial. Vsa spoznanja in ugotovitve se predstavijo učiteljskemu zboru. Lahko se zgodi, da v postopku prepoznavanja spregledamo učenceve nadarjenosti, zato se celoten postopek ponovi še v drugem ali tretjem triletju.

² (<https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=nadarjenost>)

³ (<https://zakonodaja.com/zakon/zosn/11-clen-izobrazevanje-nadarjenih-ucencev>)

Pred postopkom uradnega evidentiranja oz. testiranja se lastnosti potencialno nadarjenega učenca navadno kažejo v/na:

- izkazovanju višjega učnega uspeha,
- dosežkih (učenec dosega izjemne dosežke na različnih področjih: glasba, likovno izražanje, tehnika),
- hobijih (pregled nad aktivnostmi, kjer izkazuje nadpovprečne rezultate, ima močan interes),
- tekmovanjih (učenec se udeležuje tekmovanj in dosega dobre rezultate),
- mnenju šolske svetovalne službe,
- učiteljevem mnenju (oblikovati ga mora med samim vzgojno-izobraževalnim procesom ob hkratnem prepoznavanju učno neuspešnih učencev, učencev z vedenjskimi težavami, branjem, pisanjem...).

V primeru, da učenec izpolnjuje katerega koli od navedenih kriterijev, je potencialno prepoznan kot nadarjen).

Iz ocenjevalnih lestvic je razvidno, kako učenec razume in si zapomni vsebine, sposobnost sklepanja, ustvarjalnost, motivacija učenca ter njegovi interesi, razvitost vodstvenih sposobnosti in njegovi dosežki (Slapšak, 2010, str.46).

Za identifikacijo nadarjenosti v slovenskih osnovnih šolah se najpogosteje uporabljajo:

- test intelektualne zmožnosti, ki ga izvede in oceni šolski psiholog. Na testu inteligentnosti mora biti IQ višji ali enak 120. Učenec je prepoznan kot nadarjen, če je vsaj na enem kriteriju dosegel nadpovprečen rezultat.
- progresivne matrice, s katerimi merimo eduktivno sposobnost učenca, ki vključuje oblikovanje novih vpogledov, sposobnost, da iz neurejenih in nepopolnih situacij izvlečemo smisel ter sposobnost zaznavanja in prepoznavanja odnosov oziroma razmerij⁴
- Torranceov test ustvarjalnosti (TTCT testi), ki ga je razvil ameriški psiholog Ellis Paul Torrance. Slabost tega testa je, kot ugotavlja že avtor sam, da visoki rezultati na TTCT testih ne zagotavljajo dejanske ustvarjalnosti osebe, ampak so to zgolj elementi, potrebni za ustvarjalnost (Kim 2006, str. 3). Test je sestavljen iz pisnega dela, kjer merimo gibljivost (število podanih idej), izvirnost (statistična redkost pojavljanja idej v populaciji) in prožnost (asociativna oddaljenost med posameznimi idejami oz. število vseh kategorij idej) ter slikovnega dela, ki ocenjuje našo gibljivost, izvirnost, abstraktnost naslova, izdelanost ideje oz. slike, odpornost na prezgodnje zaključevanje ter 13 mer na osnovi kriterijev (Mrgole, 2012, str. 12). Test lahko izvajajo zgolj univerzitetni diplomirani psihologi z ustreznim predhodnim dodatnim usposabljanjem. V slovenščino so bili prevedeni leta 2003.
- Test ustvarjalnega mišljenja z risanjem, kjer se ocenjuje risba, ki jo učenec nariše v 15 minutah.

⁴ <https://www.center-pds.si/katalogtestov/testiinteligentnosti/standardneprogresivnematrice-spm.aspx>

2.3 Teorije osebnosti in interverziranosti

Jung (1946) je osebnost razdelil po dveh osebnostnih potezah: introvertiranost in ekstravertiranost. Trdil je, da vsi nosimo v sebi značilnosti obeh temperamentov, torej »čistih« introvertiranih ali ekstravertiranih ljudi ni.

2.3.1 Introvertiranost

Jung zgodnje znake introvertiranosti opisuje kot odpor in nezaupanje do zunanjih vplivov, strah pred neznanimi predmeti, razmišljujoče, premišljujoče. Več energije imajo v samoti, usmerjeni naj bi bili v svet misli in čustev. Eysenck jih dojema kot bolj previdne, zanesljive in mirne.

Psihologinja Elaine Aron opisuje, da imajo na introvertirane osebe pogosto velik čustven in mentalen vpliv izjave in dejanja drugih ljudi. Hrup in zmeda negativno vplivata na uspešno delovanje introvertiranih oseb (1997, v Tary II, 2014)

Po mnenju Sharpa so introvertirani v družbi manj zgovorni, dobijo lahko celo odpor do prevelike družbe ljudi, pogosto so zadržani do zunanjih dogodkov. Njihov notranji svet predstavlja varnost. Najbolj učinkovito bodo delo opravili samostojno, na lastno pobudo (Sharp, 1987).

V družbi je manjša verjetnost, da bodo navezali stike ali pa se le-teh sploh ne bodo udeležili. V razredu, kjer se ne počutijo dobro, verjetno ne bodo delili svojih idej in izrazili mnenja. Velikokrat se zdi, da so leni ali premalo sodelujejo, saj po navadi potrebujejo več časa za rešitev nalog ali razumevanje kompleksnejšega pojma (Dow, 2013).

Močna in šibka področja introvertiranih oseb

Obstajajo dedne razlike v delovanju živčevja, poudarja Eysenckova teorija. Prepričan je, da so introvertirani ljudje pretirano vznburjeni že od rojstva, kar razlaga z njihovo potrebo po zmanjševanju živčne vznburjenosti. Povezavo med vznburjenostjo možganske skorje ter ekstra in introvertiranimi so potrdile raziskave, celo povezavo med vznburjenostjo možganske skorje in introvertiranostjo (Kompore idr., 2002).

Veščini opazovanja in analiziranja predstavljata močno področje introvertiranih, kar bi se morali sovrstniki naučiti upoštevati. Prav tako kritično mišljenje in sposobnost reševanja problemov. Odlično se introvertirani izkažejo na področju pisnega izražanja (Cain, 2014; Condon in Ruth-Sahd, 2013).

Neprijetno pa jim je ob aktivnostih, kjer morajo svoje misli deliti z ostalimi (Condon in Ruth-Sahd, 2013). Eno njihovih šibkih področij naj bi bila možganska nevihta – brainstorming, ki se pogosto uporablja v šoli, na delovnem mestu za pridobivanje idej. Vse se odvija prehitro in introvertirani ne more deliti svojih dragocenih idej (Fanning, 2000). S. Cain (2014) navaja, da

se introvertirani včasih preveč osredotočajo na posnemanje ekstravertiranih in pri tem pozabijo upoštevati svoja močna področja in jih spoštovati.

Zmote o introvertiranosti

Introvertiranost pogosto povezujemo s psihičnimi in drugimi težavami - sramežljivost, socialna anksioznost. Musek navaja, da niso introvertirane osebe nič bolj ali manj čustveno nestabilne kot ekstravertirane, le da introvertirani izražajo čustva navznoter in zato včasih delujejo hladno in brezizrazno.

Introvertiranost se pogosto enači s sramežljivostjo, kar je velika zmota, trdi Dow (2013). Opozarja pa, da so lahko introvertirani tudi sramežljivi in v razredu ne bodo govorili, kar bo vodilo v domnevo, da ne sodelujejo, in zmotne predstave o njih. Omenja, da se sramežljive osebe lahko naučijo biti manj sramežljive, introvertirane pa bodo vedno ostale obrnjene navznoter, odmaknjene (Dow, 2013).

Pomembno je razlikovati sramežljive in introvertirane učence. Če se sramežljivi bojijo neodobravanja, pa introvertirani samo neradi sodelujejo z ljudmi in hranijo svojo energijo. Če se sramežljivi ne vključujejo v skupino zaradi pomanjkanja samozavesti in socialnih veščin, pa introvertirani imajo socialne veščine, le da se sami odločijo, v katero situacijo se bodo vključili (Fanning 2000).

2.3.2 Ekstravertiranost

Ekstravertirane osebe se v večji meri prilagajajo zunanjemu okolju, si prizadevajo zunanji svet prilagoditi sebi, so zgovorni, sproščeni, brezskrbni (Blandin, 2013).

Musek meni, da osebnost otroka vpliva na različen odziv posameznikov na iste situacije in na podoben odziv istih posameznikov na različne situacije. Ekstravertiranost je opisal kot večjo izraženost družabnosti, aktivnosti, impulzivnosti, nagnjenosti k tveganju ter čustveno izraznost. Ekstravertirani pogosto težko razumejo introvertirane zaradi različnega načina delovanja (Burruss in Kaenzig, 1999). Televizijske oddaje pogosto »povečujejo«
ekstravertirane s postavljanjem različnih izzivov, časovnih zank, neresničnimi scenariji. Mlajši otroci pogosto zato začnejo verjeti, da tihi in zadržani ne spadajo v družbo (Dow, 2013).

Tako je ekstravertiranost postala nekakšen ideal. Blandin (2013) celo meni, da introvertirani doživljajo negativna čustva, medtem ko so ekstravertirane osebe nagnjene k doživljanju pozitivnih čustev. Seveda se te zmote pojavljajo zaradi pomanjkljivega poznavanja. Nič ni narobe z introvertiranostjo ali sramežljivostjo (Burruss in Kaenzig, 1999). Introvertiranih oseb ni potrebno spremeniti, samo naučiti se jih moramo sprejemati in razumeti.

Zaradi pritiskov po ekstravertiranem idealu skušajo introvertirani posnemati ekstravertirane, da bi bili bolj cenjeni (Dow 2013). Introvertirani morajo paziti, da ne hlinijo ekstravertiranosti ves čas, saj s tem zatirajo sebe in svoje lastne interese.

Po mnenju Zelenskega (2012) bodo introvertirane osebe, ki so srečne in zadovoljne, med ekstravertiranim obnašanjem kljub izčrpanosti porabljale svoje vire energije, kar ima lahko negativne posledice, npr. nezmožnost učenja.

Bistvena razlika med obema dimenzijama je ta, da introvertirani svoj tok psihične energije usmerjajo v svojo notranjost, medtem ko ekstravertirani usmerjajo v zunanji psihični svet. Tako introvertirani kot ekstravertirani imajo svoje prednosti in slabosti. Pri njih gre v bistvu za nasprotna pola. S. E. Dow (2013) predlaga, da bi za spoštovanje drug drugega skozi Jungov pogled, introvertirane osebe lahko vadile, kako biti v vlogi ekstravertiranih in obratno.

2.4 Prilagajanje učnega okolja nadarjenim učencem

Spodbudno učno okolje je zelo pomemben dejavnik, ki vpliva na posameznika. Učno okolje bi moralo spodbujati učence na psihološkem, socialnem, kognitivnem in čustvenem področju, da bi jim omogočilo razvoj in napredek. V spodbudnem učnem okolju se učenec lažje in uspešneje uči, dviguje mu motivacijo, preprečuje neprimerno vedenje in negativne medsebojne odnose (Jereb, 2011). Takšno okolje je nadpomenka za šolsko kulturo in klimo, ki temelji na zaupanju, povezanosti, podpori, pogumu. V primeru, da šolska klima ni dobra, to relativno negativno vpliva na učitelje in na učence (Kranjc idr., 2019).

Za oblikovanje dobre šolske klime morajo sodelovati in si prizadevati ne zgolj učitelji, tudi učenci. Pozitivna razredna in šolska klima omogočata boljše rezultate, boljše medsebojne odnose ter samopodobo učencev, h kateri pripomore tudi učiteljeva podpora (Balažič 2012, str. 25).

Najboljši pokazatelj dobre razredne klime je visoka motivacija, dobro duševno zdravje, sodelovanje in zadovoljstvo učencev, medsebojna povezanost (Peklaj in Pečjak 2015).

Kiswarday navaja, da za ustvarjanje spodbudnega učnega okolja, učitelji lahko uporabljajo montessori pedagogiko, ki pri različno sposobnih učencih zagotavlja optimalen razvoj na določenih področjih (Kiswarday, 2014).

V spodbudno učno okolje so zajeti fizični, socialni in pedagoški kontekst, je zapisano v UNESCOVI definiciji. Tako lahko učna okolja v šoli razdelimo na: spodbudno fizično, socialno, didaktično ter kurikularno učno okolje. Vsa ta okolja so v nenehni interakciji in vplivajo drug na drugega.

V razredu je približno 40 % introvertiranih učencev. S. E. Dow (2013) opozarja, da je lahko šola za introvertirane zelo stresna in utrudljiva. Izogibajo se konfliktom, težje prosijo za pomoč, vendar to ne pomeni, da nimajo radi ljudi (Condon in Ruth-Sahd, 2013). Njihovi dosežki pogosto ostanejo neopaženi, zato dobijo občutek, da ne pripadajo skupnosti ekstravertiranih, pogosto pohvaljenih sošolcev (Dow, 2013).

2.4.1 Didaktično učno okolje

Didaktično učno okolje je tisto, ki pri učencih spodbuja raziskovanje, izkustveno učenje ter razvoj veščin. Učitelj spodbuja razmišljanje učencev, upošteva njihove sposobnosti ter jih aktivno vključuje v proces poučevanja (Pevec Semec, 2009).

Ključnega pomena je učiteljeva dobra poučevalna praksa (Jereb, 2011), medtem ko drugi avtorji enačijo didaktično učno okolje s pripomočki in gradivi, ki jih učitelj uporablja za poučevanje (Grah, 2013).

Za nadarjene učence velja, da se hitro učijo, imajo dober spomin in različne interese, zato je pomembno, da učitelji pri načrtovanju svojega dela upoštevajo njihove potenciale. Spodbudno učno okolje mora biti v šolah ustvarjeno tudi za njih, saj so vključeni v heterogeno skupino učencev (Freeman idr., 2010; Dumont in Istance, 2013). Didaktično učno okolje ima poudarek tudi na formalnem spremljanju znanja. To pomeni, da učenec ve, kaj se od njega pričakuje in kaj mora znati vse od učenja nove snovi do spraševanja. Dumont in Istance navajata, da je priporočljivo vključevanje vseh oblik dela zaradi boljše motiviranosti učencev ter urjenja socialnih veščin za ustvarjanje pozitivne razredne klime (Dumont in Istance, 2013).

Priporočila za boljšo razredno klimo:

- predvajanje umirjenje glasbe in vaje za sprostitev,
- vizualno predstavitev (miselni vzorci so barvni, izobešeni po učilnici nekaj časa po predelani snovi),
- delo poteka v skupinah (učijo se preko predstavitev, miselnih vzorcev – zabavno učenje),
- učno gradivo predstavljeno s pomočjo predstavitev, eksperimentov, preko igre, z računalniki, z vključevanjem dejavnosti, ki spodbujajo ročne spretnosti, strokovnjakov.

2.4.2 Socialno učno okolje

Da bi učenci dobro sodelovali, je potrebno zagotoviti spodbudno učno okolje, ki daje učencem občutek varnosti in sprejetosti.

Varnost je v socialnem okolju povezana s tem, da učenec zaupa v svoje potenciale, da se nadarjen učenec lahko obrne na učitelja, ko potrebuje pomoč in ga ta usmerja, mu pomaga (Kranjc idr., 2019). Za to je potrebna odprta in spoštljiva komunikacija.

Upoštevanje močnih področij in zmožnosti učencev gradi kakovostne odnose med učenci in učitelji. Sodelovalni odnos med učitelji in učenci je bistven za zadovoljevanje učenčevih potreb, omenjata Marentič Požarnikova in Peklajeva. Slednja navaja, da se učiteljev odnos kaže v razumevanju učenca, zanimanju zanj, spoštovanju, sprejemanju učenca kot posameznika in prepričanje v možnost učenčevih izboljšav (Marentič Požarnik, 2002).

Armstrong (2006) v rezultatih obširne raziskave v šolstvu navaja, da je šola slab nadomestek realnega življenja, saj mora učenec na povratno informacijo čakati do ocene, v življenju pa jo dobi takoj. Prav tako je šola rutinsko usmerjena, v kateri je učenje omejeno in ni tako kompleksno kot pri zunajšolskih problemih.

Posebej za nadarjene otroke velja, da v domačem okolju nimajo možnosti pridobivanja informacij, zato je pomembno pridobivanje informacij v šoli. Nadarjeni učenci imajo velikokrat večjo emocionalno zainteresiranost, zato ključno vlogo igrajo različne metode poučevanja. V nasprotnem primeru lahko učitelji zatirajo njihove potenciale. K uvajanju timskega dela je pripomogla inkluzija, kjer morajo učenci sodelovati, se prilagajati. V Sloveniji je timsko delo še vedno premalo uveljavljeno (Grujičić, 2007).

2.4.3 Fizično učno okolje

Fizično učno okolje zajema vse notranje in zunanje prostore, kjer se izvaja pouk. Med notranje prostore sodijo učilnice, knjižnica, avla, hodnik, jedilnica, kabineti in ostali notranji prostori šole. Med zunanje sodijo zunanja učilnica, šolsko igrišče, dvorišče (Sardoč idr., 2018). Vanj sodi tudi možnost dostopa do spleta, tehnologija, materialni in finančni resursi, razpoložljiva učna gradiva. Vsaka šola naj bi imela tudi sadovnjak, cvetlični travnik in vrt, da učenci pridobijo delovne navade in so v stiku z naravo. Takšno okolje ima vpliv tudi na zdravje, počutje ter dosežke učencev (Jereb, 2011).

Zgolj urejen, funkcionalno opremljen in primerno oblikovan, učni prostor, omogoča primeren učni pristop in vsem učencem uporabo ustreznih učnih pripomočkov in materialov. Spodbudno okolje predstavljajo tudi rastline v učilnici, barva sten, primerna temperatura, svetloba, kotiček za učenje in individualizirano delo učencev (Sardoč idr., 2018). V kotičkih lahko imajo različne načine učenja, ki jih načrtuje učitelj (Jereb, 2011). Dejavniki fizičnega učnega okolja vplivajo na učne stile učencev. Tako npr. svetloba in toplejša temperatura na nekoga vplivata pozitivno (ga spodbujata), medtem ko drugega omejujeta. Dobro je, da učitelj ugotovi posebnosti in lastnosti učenca ter pogoje, v katerih učenec najbolje funkcionira (Marentič Požarnik idr., 1995).

Učenci se morajo v učnem okolju počutiti varne in vključene. Urejenost učnega prostora mora spodbujati k uspehu. Potrebno je premisliti o postavitvi stolov in umiku vseh motečih dejavnikov, ki bi zmanjšali koncentracijo in motivacijo učencev (Kiswarday, 2014). Po mnenju S. Cain je veliko institucij osredotočenih na ekstravertirane učence. V šoli so klopi postavljene tako, da skupaj sedi več učencev, kar pa pogosto ne ustreza introvertiranim (Dow, 2013). Eyesencova teorija govori, da bodo ekstravertirani bolje razumeli snov v stimulativnem okolju, medtem ko imajo introvertirani raje mir in tišino (Schmeck in Lockhart, 1983). Kot pomemben moteči dejavnik introvertiranih izpostavlja hrup, ob katerem jim zamrzne telo in možgani, postane jih strah (Dow, 2013).

Seveda učitelj v razredu ne more zagotavljati samo miru ali le glasno dogajanje, zato bi bilo pošteno, da bi včasih učenci imeli individualno delo, bi brali, delali v tišini, druge dneve pa delali v skupini različne projekte. Tako bi zadostili potrebam obeh vrst osebnosti (Dow, 2013). Zagotavljati mir in hkrati bolj stimulatивно okolje za ekstravertirane, zahteva od učitelja veliko kreativnosti in izzivov (Schmeck in Lockhart 1983).

2.4.4 Kurikularno okolje

Kurikularno okolje vsebuje prepoznavanje nadarjenosti in talentiranosti učencev na različne načine. Za spodbudno kurikularno učno okolje velja, da so v učnem načrtu prilagojeni cilji, metode dela, vsebine in vrednotenje pedagoškega dela (Evans, 2001).

Dejavnika, ki najmočneje vplivata na učno okolje, sta učni načrt in metoda poučevanja. Nezapisan učni načrt učence pripravlja na šolsko okolje. Učence učijo strpnosti, soočanja z nepredvidljivimi situacijami, spodbujajo jih na prilagajanje situacijam (Bregar Golobič, 2011). Nezapisan oz. prikriti učni načrt zajema tudi vsakodnevne rutine učiteljev, ki jih uporabljajo pri učenju in poučevanju učencev ter rutine staršev do svojih otrok. Rutine se morajo ves čas spreminjati in prilagajati učencem (Beers, 2000).

Učitelj v spodbudnem kurikularnem učnem okolju uporablja metode dele, ki učence motivirajo, jih aktivno vključujejo v delo in pri dokazovanju znanja upoštevajo njihova močna področja. Prav tako jim mora biti pouk zanimiv. Pozitivno naravnost učenci dosežejo s pomočjo konceptov, ki poudarjajo slišanje, razumevanje, vključevanje in upoštevanje potreb učencev ter njihovo individualnost (Magajna, 2008).

2.4.5 Vloga učitelja v spodbudnem učnem okolju

Razvijanje učnega okolja s strani učitelja se nikoli ne konča. Po izsledku raziskav naj bi imelo pozitivno in spodbudno učno okolje velik vpliv na zmanjševanje stresa učencev (Allodi, 2010). Prav tako raziskave kažejo, da na kakovost in uspešnost učencev ter ustvarjanje spodbudnih izzivov pri pouku zelo pozitivno vpliva varno in spodbudno učno okolje (Kranjc idr., 2019). Seveda pa učitelj spodbudnega učnega okolja ne more razvijati brez dobrega poznavanja učenca, ki se mora v učnem okolju počutiti varno, sprejeto, razumljeno in ljubljeno, navaja Jereb (2011). Učitelj mora poskrbeti za učencev razvoj na vseh področjih: socialnem, kognitivnem, čustvenem, fizičnem (Jereb, 2011).

Z ustvarjanjem spodbudnega učnega okolja namreč preprečujemo negativne odnose, izboljšamo motivacijo, povečujemo in izboljšujemo učinkovitost učencev, omogočamo enake možnosti za vse učence in kar je najpomembnejše - izboljšujemo samopodobo, počutje učencev, zaupanje v lastne sposobnosti in doseganje boljših učnih rezultatov (Jereb, 2011).

2.4.5.1 Učna diferenciacija, individualizacija in personifikacija

Da bi v vzgojno-izobraževalnem procesu zadovoljili različne potrebe nadarjenih učencev, učitelji aktivno spreminjajo pristop k poučevanju, metode dela, vire, uporabo prilagodljivih računalniških programov in gradiv, podrobno spremljanje napredka učenca, spreminjanje učnih vsebin (Tomilson ind., 2003, v Deunk ind., 2018). Zaradi razlik med nadarjenimi, je delo potrebno diferencirati (Kukanja Gabrijelčič, 2015). Po mnenju Snowa je vzgojno – izobraževalno delo najbolj uspešno, kadar gre za tesno prilagajanje učenčevim željam,

potrebam in lastnim sposobnostim (Deunk idr., 2018). Priporočljivo je, da strokovni delavec spodbuja učenca k izražanju njegovih želja, saj tako lažje izvedemo diferenciacijo v vzgojnem načrtu in učitelj s tem pokaže zanimanje za učenca (Kanevsky, 2011).

Učna diferenciacija

Notranja učna diferenciacija je z zakonom predpisan ukrep, ki poteka skozi celo osnovno šolo znotraj rednega pouka pri vseh učnih predmetih (Kukanja Gabrijelčič, 2015). Bistvo te je, da se izvaja znotraj naravnih heterogenih oddelkov in razredov. Zaradi tega jim je pri rednem pouku ves čas potrebno prilagajati cilje in vsebine (Strmčnik, 2001). Zaradi potrebe, da se notranja diferenciacija dotika vsakega učenca, je notranja diferenciacija za nadarjene še posebej zapletena (Bezić, 2012). Vsak učenec ima namreč svoj učni stil; niso enako dojemljivi, imajo drugačno predznanje. Nadarjene je potrebno v okviru učne diferenciacije spodbujati k samostojnem delu, jim ponuditi različna projektna dela, zato je dobro tudi okrepiti učenje v učnih kotičkih in knjižnici. Tako imajo čas za različna izpopolnjevanja, razvijanje ustvarjalnosti in možnost učenja v lastnem tempu (Bezić, 2012).

Učna individualizacija

Pri učni individualizaciji gre za prilagajanje učenčevim sposobnostim, interesom in posebnostim, kar učencu omogoča več samostojnega dela (Nolimal, 2012). S tem pouk najbolj prilagodi učenčevim sposobnostim, interesom in posebnostim (Kukanja Gabrijelčič, 2015).

Učna personifikacija

Pomemben del prilagajanja pa sta tudi učna personifikacija in personalizacija (Istance in Dumont, 2013). Obe sta zelo pomembni, saj dopuščata možnost različnega stila učenja, ki si ga nadarjeni prilagodi sam, možnosti za izražanje njegove drugačnosti, njegove edinstvene sposobnosti, napredovanje v njegovem učnem stilu in tempu (Nolimal, 2012). Učna organizacija je ukrep, ki bi ga morali v osnovnih šolah bolj upoštevati, saj se učenec uči in dobiva izzive na podlagi svojih predhodnih izkušenj, izboljšuje svojo samozavest, avtonomnost, sposobnost samouresničevanja (Nolimal, 2012). Seveda je ključnega pomena kakovost izobraževanja, dostopnost in prilagodljivost vsakemu nadarjenemu (Cepuš, 2021, str. 35).

2.4.6 Obogatitveni programi/dejavnosti

Obogatitveni programi niso obvezen del kurikulumu, vendar predstavljajo dodano vrednost (Bezić, 2012). Namenjeni so poglobljanju in obogatitvi znanja ter potekajo v kulturni ustanovi ali zunajšolskih ustanovah v obliki raziskovalnih taborov, poletnih, sobotnih šol. Po najmanj 35-urnem trajanju se zaključijo z nastopom, tekmovanjem, kreativnim izdelkom. Izvaja se jih lahko individualno, skupinsko v homogeni ali heterogeni skupini. Učenci se vanj vključijo

prostovoljno, zato potrebujejo dobro motivacijo. Na programih se ukvarjajo z aktualnimi problemi (Bezić, 2012). Dobro je, da ima vsak nadarjeni možnost vsaj enega obogatitvenega programa letno. Ne gre le za poglobljanje in razširjanje znanja, temveč tudi za druženje (Magajna, 2014). Poznamo tudi obogatitvene dejavnosti v trajanju do osem ur. Prav tako so namenjene preverjanju interesov in zadovoljevanju potreb nadarjenih učencev.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Cilji raziskave in raziskovalna vprašanja

Glavni cilj moje raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kako nadarjeni učenci zadnje triade glede na osebnost zaznavajo in ocenjujejo šolsko okolje.

Najprej me je zanimalo, kako dobro nadarjeni učenci poznajo svoj individualiziran načrt in kako, glede na osebnostni tip, ocenjujejo način dela in spodbude šolskega okolja.

Na podlagi dobljenih spoznanj želim posredovati informacijo vsem trem sodelujočim šolam v želji, da bodo nadarjenim učencem nudila najboljše možno izobraževalno okolje, kjer bodo lahko razvili svoj potencial.

Pri raziskovanju sem uporabila metodo polstrukturiranega poglobljenega intervjuja ter metodo vprašalnika. V raziskavo sem vključila nadarjene učence, ki so se prostovoljno odzvali vabilu k raziskavi na treh osnovnih šolah.

3.1.1 Raziskovalna vprašanja in hipoteze

Za potrebe raziskovalne naloge se si zastavila naslednja raziskovalna vprašanja, iz katerih sem izpeljala hipoteze:

1. Kako dobro nadarjeni učenci poznajo svoj individualiziran načrt?

Hipoteza 1: Nadarjeni učenci zelo dobro poznajo vsebino svojega individualiziranega načrta.

2. Kako nadarjeni učenci zaznavajo in doživljajo didaktično učno okolje?

Hipoteza 2: Introvertirani nadarjeni učenci v primerjavi z ekstravertiranimi zaznavajo didaktično okolje kot manj spodbudno.

3. Kako nadarjeni učenci zaznavajo in doživljajo socialno učno okolje?

Hipoteza 3: Introvertirani nadarjeni učenci se v primerjavi z ekstravertiranimi v socialnem učnem okolju počutijo manj sprejete.

4. Kako nadarjeni učenci zaznavajo in doživljajo kurikularno učno okolje?

Hipoteza 4: Introvertirani nadarjeni učenci zaznavajo in doživljajo v primerjavi z ekstravertiranimi kurikularno učno okolje kot manj prilagojeno njihovim potrebam.

3.2 Raziskovalni pristop in metoda

V raziskavi sem uporabila kvalitativni raziskovalni pristop in deskriptivno metodo. Poudarek je na proučevanju posameznikovih doživetij in pomenu, ki jih pripisuje le-tem. Kvalitativno raziskovanje skuša razumeti in razložiti različne vidike posameznikovega življenja ter njegove subjektivne izkušnje in poglede na svet. Osredotoči se na razumevanje konteksta, v katerem se dogajajo določeni dogodki in na raziskovanje, kako posameznik dojema, razlaga in občuti te dogodke (Vogrinc, 2008).

3.3 Vzorec

Vzorec je zajemal devet oseb, ki obiskujejo zadnjo triado osnovne šole. Pet učencev obiskuje deveti razred, en učenec osmi in trije učenci deveti razred. Intervjuvance sem kontaktirala s pomočjo svetovalnih delavk na treh šolah. Na šole sem v dogovoru z ravnateljki poslala vabila k sodelovanju nadarjenih učencev pri raziskovalni nalogi. Prošnjo za intervjuje sem naslovila na tri šole; šolo, ki jo obiskujem, drugo šolo v isti občini in šolo iz sosednje občine. Svetovalne delavke so vabila razdelile med nadarjene učenke in učence zadnje triade, zainteresirani pa so se javili mentorici preko elektronskega naslova.

3.4 Raziskovalni instrumenti

Glavni raziskovalni instrument je predstavljal delno strukturiran intervju. Vnaprej sem pripravila bistvena vprašanja na proučevane teme. Ker so se vprašanja nanašala predvsem na zaznavanje in doživljanje oseb, sem jih po potrebi (kjer so bila vprašanja povezana s področjem nadarjenosti intervjuvanca) sproti spreminjala, oz. prilagajala glede na potek pogovora.

Polstrukturiran intervju je zelo prožna tehnika zbiranja podatkov (Vogrinc, 2008). Natančna formulacija vprašanj in vrstni red sta prepuščena izpraševalcu, ki jih lahko prilagodi individualnim značilnostim in posebnostim izpraševanja. Na začetku so zaželeni bolj splošna, manj občutljiva vprašanja, ki preidejo v bolj specifična, ki lahko vsebujejo diskretna podvprašanja, s katerimi izpraševalec preverja verodostojnost izjav intervjuvanca.

Poleg delno strukturiranega intervjuja so intervjuvanci rešili vprašalnik introvertiranosti. Avtor tega vprašalnika je Pennington (2012), katerega slovenski prevod je prva objavila in uporabila J. Kmetič (2016) v diplomskem delu. V Prilogi A se nahaja vprašalnik s tridesetimi trditvami, ki opisujejo lastnosti introvertiranih oseb. Osebe, ki izpolnijo vprašalnik, se morajo odločiti ali trditve zanje držijo ali ne. Na podlagi tega kriterija se oseba uvrsti v eno od treh skupin glede na to, koliko trditev je označila, da zanjo velja. Če se oseba strinja z 0 – 10 trditvami, se uvrsti v skupino ekstravertiranih oseb. Če se strinja z 11 – 20 trditvami, se uvrsti v skupino ambivertiranih oseb. Če se strinja z 21 – 30 trditvami, se uvrsti v skupino introvertiranih oseb. Splošno razumevanje besedila ter razumljivost vprašanj sem preverila tako, da je vprašalnik prebrala oseba, stara dvanajst let.

Tabela 1: Podatki o intervjuvancih.

INTERVJUVANEC	SPOL	RAZRED	PODROČJA NADARJENOSTI	OSEBNOSTNI TIP
Oseba 1	moški	9. r	matematika, fizika in naravoslovje	introvertiran
Oseba 2	ženski	9. r	splošno učno področje in voditeljske sposobnosti	ekstravertiran
Oseba 3	ženski	9. r	intervjuvanka ni vedela	introvertiran
Oseba 4	ženski	9. r	splošno učno področje, voditeljske sposobnosti, glasbeno področje	introvertiran
Oseba 5	moški	7. r	matematika, naravoslovje	introvertiran
Oseba 6	ženski	7. r	šport in ples	ekstravertiran
Oseba 7	ženski	9. r	likovno in literarno področje	introvertiran
Oseba 8	ženski	7. r	likovno in voditeljske sposobnosti	introvertiran
Oseba 9	moški	8. r	splošno učno področje	ekstravertiran

3.5 Postopek zbiranja in obdelave podatkov

Podatke sem pridobila s pomočjo delno strukturiranih intervjujev in vprašalnika o introvertiranosti. Z intervjuvanci sem se preko elektronske pošte dogovorila za datum in uro izvedbe intervjuja. Intervjuji so potekali med devetim in dvajsetim januarjem 2023. Štiri intervjuje sem izvedla na dveh šolah, pet pa preko video konferenčnega sistema ZOOM v popoldanskem času. V povprečju so trajali 15 do 25 minut. Pred intervjujem sem intervjuvancem poslala nekaj vprašanj za lažjo komunikacijo. Pri izvedbi intervjujev sem upoštevala možnost, da se lahko intervjuvanci počutijo neprijetno pri odgovarjanju na osebna vprašanja. Zato sem jim dala dovolj časa za odgovor in jih nisem priganjala. Vsem sem zagotovila anonimnost. Med izvajanjem intervjujev sem se prilagajala intervjuvancem in po potrebi postavljala podvprašanja.

Za lažjo obdelavo podatkov sem vse intervjuje med izvedbo s privolitvijo intervjuvanih oseb snemala. S tem sem omogočila natančnejšo analizo njihovih odgovorov. Nato sem posnetke intervjujev poslušala in opravila transkripcijo, pri čemer sem na nekaterih mestih jezikovno nekoliko dodelala transkripte za bolj pravilno in lažje berljivo besedilo.

3.6 Rezultati in interpretacija

RV1: Kako dobro nadarjeni učenci poznajo svoj individualiziran načrt dela po konceptu nadarjenih?

1. Vprašanje - Kdaj so te spoznali za nadarjeno/-ega?

Najprej sem želela izvedeti, kdaj so bili intervjuvanci evidentirani kot nadarjeni učenci.

Kdaj so te spoznali za nadarjeno/-ega?	
Oseba 1:	Ko sem bil v tretjem razredu.
Oseba 2:	Na koncu 4. razreda.
Oseba 3:	V 4. razredu.
Oseba 4:	Se pravi v 4. razredu.
Oseba 5:	V četrtem razredu.
Oseba 6:	V tretjem razredu.
Oseba 7:	Zdi se mi da v petem razredu, enkrat na razredni stopnji.
Oseba 8:	V četrtem razredu.
Oseba 9:	Konec 4. razreda

Preglednica 1: Kdaj so te prepoznali za nadarjeno/-ega?

Večina učencev je odgovarjala, da so bili prepoznani kot nadarjeni v 4. razredu. Učenci so omenili, da so reševali teste za nadarjene, kasneje pa dobili povratno informacijo. Odgovori so usklajeni s procesom odkrivanja nadarjenosti, ki poteka v Sloveniji v treh stopnjah: evidentiranju, identifikaciji in seznanjanju staršev. Otroke in starše o tem, da je bil njihov otrok ugotovljen kot nadarjen, seznani razrednik in svetovalna služba (Bezič et al., 2006).

2. Vprašanje - Ali poznaš svoj individualiziran načrt dela po konceptu nadarjenih?

Zanimalo me je, ali so učencem, ki so bili evidentirani kot nadarjeni, predstavili individualiziran načrt, ki ga po zakonu mora imeti vsak nadarjen učenec.

Ali poznaš svoj individualiziran načrt dela po konceptu nadarjenih?	
Oseba 1:	Naj bi ga imel, lansko leto sem se pogovarjal z razredničarko. Na koncu leta se pogovorimo o priznanjih, dosežkih, vprašajo me ali se je kaj spremenilo, če opažam da bi gredo boljše kateri drugi predmeti na katerih sem nadarjen.
Oseba 2:	Ja, imam. Notri so zapisani podatki, zakaj sem nadarjena.
Oseba 3:	Ne, v bistvu nimam nekega načrta za vse skupaj. Kakor bo čas prinesel, tako se bo zgodilo.
Oseba 4:	Ja imam ga in notri je napisano zakaj si nadarjen, na katerem področju si nadarjen. Več o njem pa ne vem, tako da ga poznam tako tako.

Oseba 5:	Ja imam ga, ampak ne vem nič o tem. Tudi nikoli nismo se dobili in se kej pogovarjali.
Oseba 6:	Ne, nismo imeli tega. Tudi na koncu leta se nikoli ne dobimo z razredničarko ali socialno delavko. Z učitelji se nismo še nikoli dobili.
Oseba 7	Ja imam ga, nekje doma. Z razredničarko se na koncu leta pogovarjamo na katera tekmovanja sem šla iz teh področij, pa zakaj ja in zakaj ne, malo se pogovorimo potem pa še razredničarka pokliče moje starše.
Oseba 8:	Ja mi smo se po testu pogovarjali vsak posamezno s psihologinjo kaj sploh pomeni, da si nadarjen učenec, mi je vse razložila in tudi za izbirne predmete imamo nadarjeni učenci posebne predmete npr. filozofija. Na koncu leta se nič ne pogovarjamo o izboljšavah, dosežkih... samo takrat v četrtem razredu, ko smo se s psihologinjo pogovarjali.
Oseba 9:	Zdaj v tem razredu ne, ko sem bil v petem razredu sem ga imel. Mislim, da je bil na papirju ampak jaz ga nisem videl.

Preglednica 2: Ali poznaš svoj individualiziran načrt dela po konceptu nadarjenih?

5 intervjuvancev je odgovorilo, da ima individualiziran učni načrt. Od teh ena intervjuvanka dodala, da so notri napisani podatki, zakaj je nadarjena. Tudi druga je seznanjena s tem, da je v načrtu zapisano področje, na katerem je nadarjena, »Več o njem pa ne vem, tako da ga poznam tako tako.« Naslednja intervjuvanka je pojasnila, da ji je ob prejemu individualnega načrta psihologinja razložila »kaj sploh pomeni, da si nadarjen učenec«. Tako le polovica intervjuvancev ve, da ima individualiziran učni načrt in od teh le polovica, kaj je v njem zapisano. Zato ne presenečajo odgovori na podvprašanje, ali se učencev skupaj s starši, na začetku in koncu leta oglasi v šoli na pogovor glede individualiziranega načrta. Le 2 intervjuvanca sta odgovorila, da se ob koncu šolskega leta sestaneta z razredničarko »katera tekmovanja sem šla iz teh področij, pa zakaj ja in zakaj ne, malo se pogovorimo potem pa še razredničarka pokliče moje starše« oziroma »se pogovorimo o priznanjih, dosežkih, vprašajo me ali se je kaj spremenilo, če opažam da bi gredo boljše kateri drugi predmeti na katerih sem nadarjen. Vsak nadarjen učenec bi se moral skupaj s starši vsaj ob koncu šolskega leta v poli oglasili na elevacijskem sestanku. Takrat bi skupaj pregledali dosežke učenca na tekmovanjih, natečajih ..., za katere so na začetku šolskega leta ugotovili, da se jih bo učenec udeležil. Prav tako pogledajo, kje je bil učenec uspešen in kje ne, ter poiskali vzroke. Prav tako že konec šolskega leta lahko naredijo načrt za novo šolsko leto.

Iz ugotovljenega sledi, da učenci zelo slabo poznajo vsebino individualiziranega načrta. Nekateri sploh ne vedo, da ga imajo oziroma bi ga morali imeti. Zato lahko **Hipotezo 1, da nadarjeni učenci zelo dobro poznajo vsebino svojega individualiziranega načrta, zavržem.**

RV2: Kako nadarjeni učenci zaznavajo in doživljajo didaktično učno okolje?

3. Vprašanje – Kako učitelji upoštevajo, da si nadarjen/-a? Te obravnavajo drugače

Kako učitelji upoštevajo, da si nadarjen/-a? Te obravnavajo drugače?	
Oseba 1:	Pri predmetih kjer sem nadarjen naj bi dodatne naloge poleg istih, ki jih dobivajo vsi učenci in naj bi bile težje, ampak jih ne.
Oseba 3:	Niso me nikoli izpostavljali pred razredom. Ves čas so se do mene obnašali tako kot do ostalih učencev. Ne dajejo mi dodatnih nalog. Učitelji se pa vse sproti odločajo, kako bo.
Oseba 4:	Niti ne, razen če mi kakšna učiteljica kdaj da kakšne dodatne naloge, kar mi jih ne redno, ampak drugače pa ne. Pri matematiki mi učiteljica da kakšne besedilne zahtevne naloge, da moram malo razmisliti. Zelo odvisno od učiteljev, nekateri to spregledajo, kot da nič ne pomeni, nekateri pa kar dosti spodbujajo na tem področju.
Oseba 5:	Ne, me ne obravnavajo. Če končam kaj prej in drugi še niso gotovi, mi učiteljica da dodatne naloge, vendar ne težjih nalog, isto, kar bi dala ostalim.
Oseba 7:	Ne, mogoče mi učiteljica za likovno posveti več pozornosti, včasih po pouku kdaj ostanem in mi kdaj pokaže kakšne nove programe ali pa se bolj pogovarjamo za srednje šole in tudi vedno me povabi na natečaje. Glede trudenja: dajo mi možnost, da se vključim na tekmovanja ampak nimam nobenega drugačnega načina pouka, ne me ravno potiskajo v ta program.
Oseba 8:	Ne, ravno veliko, razen za te prireditve ali pa če rabijo kako pomoč, da razlagam drugim učencev če se težje učijo, se vedno obrnejo na mene. Pri matematiki, kemiji, biologijo, različno. Bolj zahtevnih nalog mi ne dajejo, enako kot vsem ostalim.

Preglednica 3: Kako učitelji upoštevajo, da si nadarjen/-a? Te obravnavajo drugače - odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

Kako učitelji upoštevajo, da si nadarjen/-a? Te obravnavajo drugače?	
Oseba 2:	Učitelji me poskusijo vključiti v tekmovanja ali pa če delamo kaj v skupinah, rečejo da naj jim razložim to snov, če je ne razumejo. Pri slovenščini ali matematiki npr. to naredijo največkrat. Dodatnih nalog ne dobim, zato ker večina učiteljev ne želi izpostavljati učencev, zato jih ne dajejo, mislim. Večina učiteljev ve, da sem zelo dobra pri matematiki in mi zato tudi predlagajo, da se udeležim tekmovanj. Od šolskih predmetov me tudi najbolj zanima matematika.
Oseba 6:	Ja, nekateri me. Pri geografiji sem naredila projekt, pri športu je tudi včasih drugače. Včasih pri športu kaj pokažem, ker učitelj misli, da že znam.
Oseba 9:	Ne, me ne obravnavajo drugače, mogoče mi kdaj učitelji dajo kakšno težjo nalogo. Pri glasbi mi učiteljica včasih da. Bolj me ne vključuje, če pa prej končam pri katerem predmetu in kdo kaj ne razume mu povem. V razredu, da bi mi učitelj rekel pa ne.

Preglednica 4: Kako učitelji upoštevajo, da si nadarjen/-a? Te obravnavajo drugače? - odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Vsak učitelj, ki poučuje nadarjene učence, je seznanjen s tem, kateri učenci so nadarjeni, kar je pogosto tudi očitno učencem samim. Ta informacija je lahko razdeljena v dve nadkategoriji:

seznanjenost o nadarjenosti, ki zajema podatke o tem, ali učitelji vedo, da so učenci nadarjeni, ter drugačno obravnavo, ki vključuje odgovore učencev o tem, ali jih učitelji zaradi njihove nadarjenosti obravnavajo drugače. Med odgovori v drugi kategoriji so lahko: dodatne naloge, več zahtev pri določenih predmetih, udeležba na natečajih, večja pričakovanja pri določenih predmetih, težje naloge in poostrijo pri spraševanju.

Tretja nadkategorija je enaka obravnava, kar pomeni, da učenci ne občutijo nikakršnega izpostavljanja in da je pri pouku vse enako in ni nič drugače. Med učenci, ki so bili vključeni v raziskavo, je tri četrtine učencev (6) odgovorilo, da jih učitelji ne obravnavajo drugače in jih ne izpostavljajo. Le tretjina intervjuvanih nadarjenih učencev čuti drugačno obravnavo s strani učiteljev, pogosto v smislu dodatnega dela in nalog, pri čemer so imeli več zahtev pri določenih predmetih, navadno tistih, kjer so prepoznani kot nadarjeni učenci.

Polovica anketiranih introvertiranih nadarjenih učencev od učiteljev ne zaznava nobene spodbude, motivacije ali dodatnega truda pri usvajanju dodatnih vsebin iz področij, ki nadarjenega zanimajo. Ena učenka pravi, da jo »malo motivirajo ali pa ji dajo še kako nalogo za naredit.« Podobno je izjavil devetošolec, da ga nekateri učitelji spodbujajo na tekmovanjih za katera vedo, da se je že v prejšnjih letih dobro izkazal in mu podajo več primerov.

Ekstravertirani nadarjeni Intervjuvanci menijo, da jim učitelji ne dajejo dodatnih, težjih nalog, en učenec je opazil, da pri glasbi občasno dobiva dodatne naloge, druge pa ne. Sogovornica mi je povedala, da jih je učiteljica povabila, da s sošolkami sestavijo ples za šolsko proslavo. Sošolkam je tudi pomagala pokazati pravilno izvedbo vaj pri gimnastiki. Eno učenko pa »učitelji poskusijo vključiti v tekmovanja ali pa če delamo kaj v skupinah, rečejo, da naj razložim to snov, če je ne razumejo«.

4. Vprašanje - Na kakšne načine te učitelj aktivno vključuje v učni proces?

Pri tem vprašanju sem od intervjuvancev želela izvedeti, kako učitelj organizira učni proces, da bi najbolje izkoristil potencial nadarjenih učencev.

Na kakšne načine te učitelj aktivno vključuje v učni proces?	
Oseba 1:	Opazil nisem pri nobenem drugem predmetu kot matematiki, ko spoznavamo novo snov in nihče ne ve, kako bi rešili določeno nalogo in potem učiteljica izpostavi mene, če mogoče že vem odgovor.
Oseba 3:	Pri zgodovini razlaga vedno učitelj, imamo vprašanja in odgovorimo in potem pregledamo, če je prav. Pri ostalih predmetih, pa če se razdelimo v skupine, se po navadi sami dogovorimo, kdo bo vodja. Pri kakšnem eksperimentu pa tudi učitelj vpraša, kdo bi želel sodelovati, ne določi kar nekoga, ampak tistega, ki želi.
Oseba 4:	Velikokrat me učiteljica pri pouku izpostavi, da sem vodja v skupinah po tri ali pa kaj preberem pri kemiji velikokrat učimo mlajše učence, npr. pokažemo mikroskope, žgemo sladkor in nas učitelji predlagajo. V bistvu če že, mi predlagajo kakšen krožek potem pa se sama še bolj pozanimam in dejansko odločim. Učiteljica za angleščino me je zelo motivirala za tekmovanje pa učiteljica za slovenščino za Cankarja.
Oseba 5:	Me ne, nikoli nič ne pokažem pri matematiki, komu kaj razložim...da bi mi učiteljica rekla.

Oseba 7:	Pri likovni že vsi učenci vejo, da sem zelo dobra na tem področju in me kličejo naokrog po razredu, da velikokrat nimam časa svoje delat, ker jim pomagam. Učitelj pa ne reče, če bi komu pomagala, saj itak že vedo. Pri ostalih predmetih pa me ne sprašujejo.
Oseba 8:	Velikokrat me vprašajo za predstavitve, powerpointe, pri likovni me učiteljica izpostavi za primer (moje delo) ali pa razložim drugim, kako je treba narediti. Predvsem z izzivi, kot sem že omenila, da sodelujem pri predstavah, šolskih prireditvah, tako me najbolj spodbuja.

Preglednica 5: Na kakšne načine te učitelj aktivno vključuje v učni proces? - odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

	Na kakšne načine te učitelj aktivno vključuje v učni proces?
Oseba 2:	Kakšno nalogo pomagam rešiti drugim, včasih mi celo ne pregledajo domače naloge ali naloge na splošno, ker mislijo, da sem jo rešila in znala rešit.
Oseba 6:	Pri glasbi in geografiji me vključujejo.
Oseba 9:	Me ne

Preglednica 6: Na kakšne načine te učitelj aktivno vključuje v učni proces? - odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Učitelj naj za vsakega učenca, tudi za nadarjenega, ustvari ugodne pogoje za razvoj in napredek, spodbuja in nagradi naj bistre učence, ne da bi pri tem izključil ostale člane razreda, ter razvija učne spretnosti (Gallagher, 1985, v Georgeu, 1997). Pomembno je, da učitelj nadarjenih učencev pozna načine, kako se nadarjeni učenci učijo, njihove fizične, intelektualne in socialne razvojne sposobnosti ter njihovo okolje. Poleg tega mora učitelj nadarjenih znati navdušiti in motivirati učence z novo vsebino, za kar mora imeti veliko znanja in izkušenj ter uporabljati različne vire. Učencem mora ponujati različne izzive, jih podpirati in spodbujati k sodelovanju ter jim zagotavljati ustrezno povratno informacijo (Henderson in Jarvis, 2016). Učitelji intervjuvanih učencev največkrat nadarjene učence zaprosijo za učno pomoč ali dodano razlago posameznikom v razredu. Pri delu v skupinah, ob učiteljevem predlogi, nadarjeni skupino vodijo. Kot pozitiven lahko izpostavim odgovor učenka, ki pravi, da jo učiteljica določi, da »je vodja v skupinah po tri« ali pa kaj prebere pri kemiji. Velikokrat učijo mlajše učence, npr. pokažejo mikroskope, žgejo sladkor in jih učitelji predlagajo. Po drugi strani pa učenka ki je nadarjena na likovnem področju opaza: »Pri likovni že vsi učenci vedo, da sem zelo dobra na tem področju in me kličejo naokrog po razredu, da velikokrat nimam časa svoje delat, ker jim pomagam.« Tako učiteljem učencev sploh ni potrebno izpostavljati.

Učenci predvidevamo, da boljši učenci pričakujejo nadgradnjo (v smislu razširitve področja znanja ali poglobitev določenega znanja) svojega znanja z dodatnimi nalogami, doseganju višjih taksonomskih ciljev. Poraja se vprašanje ali učenci vključevanje v projekte v šoli razumejo oz. vrednotijo kot dodano vrednost k svojemu napredku. Pri tem obstaja verjetnost, da če je strokovna skupina na šoli zadolžena za pripravo individualiziranega kvalitetno opravila svojo nalogo, lahko napore učiteljev in drugih strokovnih delavcev tolmačimo kot latentno-skrito ali prikrito dejavnost. Vendar moramo pri tem upoštevati tudi samo aktivnost učenca to je ali potrebuje veliko spodbude, da se pridruži nekemu projektu oz. se k projektu pridruži zaradi lastnih notranjih želja. Iz odgovorov intervjuvancev je v mojem primeru mogoče razbrati, da ne glede na osebni značaj, nihče ne prepozna učiteljeve angažiranosti kot element spodbujanja njegove nadarjenosti.

Čeprav nobena skupina ne zaznava didaktičnega okolja kot zelo spodbudnega, lahko iz odgovorov introvertiranih nadarjenih učencev sklepamo, da ti v še manjši meri prepoznavajo didaktično okolje kot spodbudno. Zato **hipotezo 2, Introvertirani nadarjeni učenci v primerjavi z ekstravertiranimi zaznavajo didaktično okolje kot manj spodbudno, potrdimo.**

RV3: Kako nadarjeni učenci zaznavajo in doživljajo socialno učno okolje?

Pri tretjem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, kako nadarjeni učenci zaznavajo socialno učno okolje, kako se do njih vedejo sošolci in kako zaznavajo šolsko ter razredno klimo.

Ali tvoji sošolci vedo, da si nadarjen/-a. Kako se obnašajo do tebe?	
Oseba 1:	Vedo, ampak zdaj, ko sem na osnovni šoli sem že od začetka nadarjen, tako da se obnašanje ni spremenilo, ko pa sem bil še na podružnični šoli je bilo to nekaj novega vendar tudi takrat ni bilo velike razlike.
Oseba 2:	Ja vedo. Do mene se niso začeli obnašati drugače.
Oseba 3:	Nekateri ja, nekateri ne. Učitelji ne vejo tega, jaz nisem nobenemu povedala. Če je kdaj pogovorov nanesel tako morda kdo ve, drugače pa ne. V bistvu to, da sem nadarjena ve dokaj malo ljudi. V bistvu moram še sama povedati, da sem kar pozabila, dokler nisem dobila vašega vabila.
Oseba 4:	Ja vedo ampak se niso nič začeli drugače obnašati.
Oseba 5:	Ja, vedo. To so izvedeli zato, ker smo v četrtem razredu šli na testiranje in smo potem v petem razredu izvedeli, da smo nadarjeni in sem jih jaz potem povedal.
Oseba 6:	To vedo samo nekateri moji sošolci, povedala jim je učiteljica, ki je moja razredničarka. Do mene se niso začeli obnašati drugače.
Oseba 7:	Nekateri ja, drugi pa nimajo pojma. Po navadi ob koncu leta ko učiteljica reče da gremo za nadarjeno učenko urediti, mogoče kdo sliši zato vedo, to pa se ne izpostavlja ravno. Ne, niso se začeli drugače obnašati.
Oseba 8:	Vsi moji sošolci vedo, saj ko so nas poklicali na ta test in smo prišli nazaj so vsi spraševali kaj je bilo in smo povedali da je nekaj za nadarjene učence, tak se je vse razvedelo.
Oseba 9:	Nekateri ja, nekateri ne. Mislim, da je takrat, ko smo bili spoznani za nadarjena učiteljica nekaj govorila ampak so nas potem premešali... Na splošno se niso začeli drugače obnašati, če je kakšen test ali pa spraševanje in sem živčen mi rečejo naj ne bom, ker bom dobil 5.

Preglednica 7: Ali tvoji sošolci vedo, da si nadarjen/-a. Kako se obnašajo do tebe? Odgovori vseh nadarjenih intervjuvancev.

V večini razredov učenci vedo, kdo so nadarjeni – tem je povedala. Od učencev, ki vedo za nadarjenost, se ob odkritju nihče ni začel obnašati drugače.

Ob odkritju se je introvertirana stran v več kot polovici odgovorov počutila pomembnejše od drugih, medtem ko so se ekstravertirani počutili enako kot prej. To lahko povežemo z dejstvom, da so ekstravertirani že na splošno bolj v središču pozornosti, se počutijo pomembnejše kot introvertirani, zato so njihovi občutki takšni. Seveda so se tudi nekateri ekstravertirani počutili malo pomembnejše, zdaj pa se vsi počutijo normalno, enako kot vsi ostali, pa vendar se lahko

vprašamo, ali bi se vsi počutili pomembnejše, če bi jih učitelji pogosteje izpostavljali v razredu – sedaj imamo namreč rezultat, pridobljen na podlagi drugih informacij, da skoraj vsi učenci, ne glede na osebnost pri učiteljih ne zaznavajo večjega truda pri vključevanju teh učencev v dodatne razširjene oz. obogatitvene programe, ki naj bi jih šola za te učence ponujala.

Kako si se počutil, so si izvedel, da si nadarjen in kako se počutiš danes?	
Oseba 1:	Mislil sem, da bom delal kaj več od ostalih, da bom boljši od njih ampak tega ni.
Oseba 3:	Takrat se nisem neki drugače počutila. Imeli smo ene teste, ki smo jih morali opraviti. Potem sem šla enkrat do psihologinje in je povedala, da se me smatra za nadarjeno. Sem se počutila tako kot prej, ni bilo nobene spremembe. Zdaj je pa isto.
Oseba 4:	Takrat sem se počutila da sem nekaj ful več, bolj pomembno, sem vsem šla okoli govoriti, da sem nadarjena in te stvari, zdej mi je pa že vseeno, ker me nič ne spremeni od ostalih.
Oseba 5:	Bolj kot ne mi je bilo vseeno, nič ni bilo drugače. Tudi zdaj se ne počutim drugače.
Oseba 7:	Ja fajn, ker sem že tako ali tako vedela, da sem malo boljša v likovni kot ostali in mi je bilo fino, da sem dobila prav list, ki to potrjuje. Zdaj se ne počutim drugače.
Oseba 8:	Jaz sprva nisem ravno razumela kaj pomeni biti nadarjena, ker so moje ocene bile povprečne, kot ostali potem pa so mi razložili in zdaj razumem. Takrat sem se počutila kot da sem boljša, sicer nisem ampak, takrat sem tako mislila. Tudi moji sošolci so to sprejeli, da sem se tako počutila, zdaj pa že včasih pozabim da sem nadarjena.

Preglednica 8: Kako si se počutil, so si izvedel, da si nadarjen in kako se počutiš danes? - odgovori introvertiranih nadarjenih učencev

Učenci se med seboj razlikujejo v tem, kako pomembne se čutijo na splošno v družbi, kar se kaže tudi v tem, da se jih je ob odkritju veliko počutilo pomembnejše. Nihče izmed učencev se zdaj ne počuti pomembnejše, saj večina pravi, da nikoli ne dobiva dodatnih nalog ali dela več kot ostali, zato je obravnavan kot vsi njegovi sošolci, kar pomeni, da se ne more počutiti drugače. Nekateri pravijo, da so kar pozabili, da so nadarjeni. Če se ne počutijo pomembnejše, to lahko privede do izgubljanja potenciala, saj se jim ne zdi, da bi morali znati kaj več kot ostali. S tem se izgubljajo dobri učenci, vedno več pa je takšnih, ki ne kažejo nadpovprečnega potenciala ... V vsakem primeru bodo namreč obravnavani enako kot vsi ostali, zato se želja po trudu lahko zmanjša.

Kako si se počutil, so si izvedel, da si nadarjen in kako se počutiš danes?	
Oseba 2:	Takrat v petem razredu sem se počutila malo neprijetno, ker mi je učiteljica dajala dodatne naloge in mi ni razlagala snovi, ker je rekla, da sem nadarjena in mi tako ali tako ni potrebno razlagati, saj to moram vedeti. Potem pa tega nisem znala. Zdaj pa mi to ni nič posebnega in tudi dodatnih nalog mi ne dajejo, večinoma.

Oseba 6:	Počutila sem se normalno, nič drugače, mogoče malo pomembnejše. Danes se ne počutim nič drugače.
Oseba 9:	Počutil sem se normalno, nič drugače, pomembnejše. Tudi zdaj se ne počutim drugače. Zdaj se o tem programu nič ne pogovarjamo.

Preglednica 9: *Kako si se počutil, so si izvedel, da si nadarjen in kako se počutiš danes? - odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.*

Učenci izražajo razočaranost nad pričakovanji ob odkritju. To potrjuje intervjuvanec 1, ki je povedal: »Mislil sem, da bom delal kaj več od ostalih, da bom boljši od njih, ampak tega ni.« Prav tako lahko ugotovim, da se je polovica introvertiranih nadarjenih učencev ob dejstvu, da so bili prepoznani kot nadarjeni, počutila bolj pomembno, nekaj več, zdaj pa se vsi počutijo enako kot vsi ostali, verjetno k temu pripomore tudi, da večina ne izvaja dodatnih stvari. Oseba 8 je tako povedala in s tem potrdila mojo teorijo: »Takrat sem se počutila kot da sem boljša, sicer nisem, ampak takrat sem tako mislila.«

Kako se počutiš v šoli?	
Oseba 1:	Na kakšne dneve, za katerem vem, da bodo težji in daljši nimam ravno velikega veselja, da pridem, ampak čez dan se mi razpoloženje že izboljša, ker vem da sem nekaj dneva že naredil. Na dneve, ki so lažji in imamo druge dejavnosti, nenavaden pouk, pa raje pridem v šolo.
Oseba 3:	V razredu se počutim, bom kar direkt povedala, kot da sem tajnica za cel razred, ki jim pošilja zapiske. Večkrat se počutim, da me imajo samo zato in da me včasih izločijo iz družbe. Včasih mi je prav težko iti v šolo, ker vem, da se bo vse skupaj spet ponovilo. V šoli mi je fajn, ker se vedno kaj dogaja in je vse skupaj bolj zanimivo, ker je še nekaj zraven, ni enolično, samo pouk.
Oseba 4:	Rada hodim zaradi prijateljev, ker se mam fajn, ne maram pa hodit zaradi ocen pa testov in teh zadev, nekaterih učitelje in men se je vedno problem zjutri vstat.
Oseba 5:	V redu, mi v razredu imamo bolj slabše odnose s puncam, družba se deli na pol; fante in punce. V razredu je 15 punc in 7 fantov. Rad hodim v šolo, mi je všeč vse razn pouka.
Oseba 7:	Odkvisno kater dan, večinoma in katera ura, večino pa v redu. Sicer sem včasih bolj rada hodila v šolo ampak je tudi zdaj fajn. Rada pridem da se kej novega naučim, da se malo nasmejim sošolcem (družba). Ne rada pa hodim ker se mi ne da.
Oseba 8:	Men je v šoli, ko ni ocenjevanj, stresa mi je prav fajn, ker imam prijatelje in z vsemi, tudi iz drugih razredov se dobro razumem, lažje mi pometa šolski dan že celo šolsko leto s prijatelji. Ne maram pa hodit predvsem zdaj, ko je ful testov in spraševanj in se ful učim in je veliko stresa, pa tudi izven šolske dejavnosti, rada imam tudi čas zase in je vse preveč natrpano.

Preglednica 10: *Kako se počutiš v šoli? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.*

	Kako se počutiš v šoli?
Oseba 2:	Šola je v redu dokler ni ocen, meni ni problem hoditi v njo. Je super, ker se naučimo veliko novih stvari. Pa tudi zaradi sošolcev, brez njih bi mi bilo zelo dolgočasno.
Oseba 6:	Počutim se dobro, rada grem v njo, zaradi prijateljev in brez nje se ne bi mogli ničesar naučiti. Ni mi všeč, če kdaj veliko pišemo.
Oseba 9:	Pa v redu, s prijatelji se družimo med odmori, med urami je v redu. V šolo rad hodim, ker se tam res družim s prijatelji, kaj dobrega naučim, slaba stran so pa ti testi pa to-majn ocen bi moglo bit.

Preglednica 11: Kako se počutiš v šoli? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Kako bi opisal razredno klimo oz. vzdušje v razredu na splošno? Koliko se s sošolci razumeš?	
Oseba 1:	Poznam se z vsemi v razredu; sošolci in sošolkami, z vsemi sem v nekakšnem prijateljskem odnosu, močnejši prijateljski odnos pa imam samo z dvema osebama. Kako misliš, da funkcionirate kot razred? V kakšnih situacijah, ko se moramo skupaj kaj odločati dobro funkcioniramo, na splošno pa se tudi skregamo. Pogosto se razdelimo na skupine v razredu, pogosto je to fantje in dekleta.
Oseba 3:	V našem razredu je ena skupina fantov in deklet, mešana skupina, ki se imajo za bolj pomembne od ostalih in tistim se ne upa noben oporekat in jim biti nasproti, ker vejo, da če bodo to naredili, da bodo imeli velike probleme. Ta skupina, ki sem jo omenila, povejo par možnosti. Sedaj se npr. odločamo za končni izlet in nam je ta skupina povedala par možnosti, zdaj se pa mi odločamo glede na njihove predloge. Kot znance bi označila tri četrtine razreda, približno 17, 18 od 25, tako dobrih prijateljev, da jim res zaupam pa 7, 8.
Oseba 4:	Rekla bi, da se zelo dobro razumemo, za razliko od paralelke, ker oni so bolj pogrupirani, mi pa smo bolj kot neka celota, vsi se razumemo drug z drugim. Če imam problem bi to povedala sam eni sošolki, iz našega razreda pa nobenem.
Oseba 5:	Če se moramo kaj odločit naredimo kako glasovanje v razredu... V razredu imam 5 dobrih prijateljev, ampak samo fante. Največ prijateljev imam v šoli, tudi v drugih, nižjih razredih in v sosednjem razredu.
Oseba 7:	Mislím da naš razred ni povezan, mi smo bolj vsak za sebe; v manjših skupinicah. Večinoma se zmenimo tako, da se nekateri odločijo in potem vsem drugim govorijo, kako naj, ampak zdaj je to malo boljše ker imamo razredno grupo za snapchatu, zato se bolj vsi pogovarjamo in se zmenimo skupaj. Res dobrih prijateljev iz te šole nimam, prijateljev na splošno imam pa 5.
Oseba 8:	V razredu smo kar povezani, vsi smo v redu, nismo skregani, velikokrat se zgodijo manjši prepiri ampak smo si vseeno v redu. V razredu imam kar veliko dobrih prijateljev, sicer ne najboljših sicer ne ampak se z vsemi družim, kot znance bi označila kakšne tri, da se ne pogovarjamo veliko.

Preglednica 12: Kako bi opisal razredno klimo oz. vzdušje v razredu na splošno? Koliko se s sošolci razumeš? - odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

Kako bi opisal razredno klimo oz. vzdušje v razredu na splošno? Koliko se s sošolci razumeš?	
Oseba 2:	Mi kot razred, ko se moramo za nekaj potruditi vsi zelo sodelujemo skupaj in smo super razred, včasih pa pride do »dram«, ker imajo nekateri malo mhm zanimiva mnenja... Na splošno se v redu razumemo. Večinoma se razumem z vsemi sošolci, dobrih prijateljev imam veliko, za nekatere pa komaj čakam, da se jih znebim. Imam pa 6 res dobrih prijateljev, ki jim res zaupam.
Oseba 6:	V redu smo, samo so bolj fantje in dekleta posebej. Fantje se radi skregajo, drugače pa smo dobro povezani. Z vsemi se razumem, zelo dobrih pa imam 5 prijateljev. Bolj se ne razumem s fanti, kot z dekleti. Pri izven šolskih dejavnostih in pri pouku jih imam veliko.
Oseba 9:	Vzdušje v razredu, med mojimi prijatelji je kr dobro, pol razreda smo si dobri, s pol smo si pa v redu, sam se ne glih družmo. Če se moramo za kaj skupaj odločiti, se zberemo, pogovorimo, predlagamo ideja in se skupaj odločimo. V razredu je polovica je fantov, punc pa tudi. V mojem razredu so še nadarjeni. V razredu mam dobrih prijateljev enih 7, ostali pa znanci.

Preglednica 13: Kako bi opisal razredno klimo oz. vzdušje v razredu na splošno? Koliko se s sošolci razumeš? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Mnenja glede počutja v razredu so zelo različna. Veliko učencev je izpostavilo, da v šolski prostor stopijo brez nasmeškov na obrazu, z muko, kepo v trebuhu: »Na dneve, za katerem vem, da bodo težji in daljši«. V teh težkih dnevih jih večina vidi predvsem ocenjevanja ter stres, ki je prisoten predvsem pri učencih, ki so vključeni v veliko izven šolskih dejavnosti. Nadarjena učenka je povedala: »Rada imam tudi čas zase«, ki pa ga zaradi veliko ocenjevanj nima dovolj. Vsi pa v šolo radi zahajajo zaradi prijateljev, dobre družbe, »da se malo nasmejim s sošolcem«, pozitivne energije, »ker se mam fajna«...

Šolsko razredno klimo introvertirani nadarjeni ocenjujejo kot dobro, tudi ko morajo dobro funkcionirati kot razred, se lahko dogovorijo. V razredih pa pogosto prihaja do ti. grupiranja, kot je sogovornik povedal, da se »pogosto razdelimo na skupine v razredu.« Na drugi strani pa so razredi odlično medsebojno povezani, vsi se dobro razumejo, so »bolj kot neka celota«. Ugotavljam, da ima večina samo nekaj dobrih prijateljev, ki jim res zaupajo. To dokazuje stavek devetošolca, ki je zase povedal: »Močnejši prijateljski odnos pa imam samo z dvema osebama.« Med njimi jih ima nekaj več kot 5 prijateljev, vendar za večino, kot je povedala nadarjena osmošolka velja da »imam kar veliko dobrih prijateljev, naj najboljših sicer ne«, kar nakazuje, da se introvertirani težje zaupajo ljudem.

Ekstravertirani nadarjeni učenci nimajo bistveno veliko več prijateljev v razredu kot introvertirani. Njihovo število zelo dobrih prijateljev se giblje med 5 in 7, ostale pa bi sogovorniki označili kot znance. V razredih funkcionirajo dobro, med seboj se razumejo solidno, z vsemi se razumejo v redu, »za nekatere komaj čakam, da se jih znebim« Tudi ti se pri 2 učenci grupirajo na fante in dekleta, vendar »smo dobro povezani,« kot nam je povedala najmlajša intervjuvanka.

Ali se s sošolci veliko pogovarjaš o stvareh, ki zanimajo tebe?	
Oseba 1:	Ne, ker po navadi njih to ne zanima in se niti ne bi rad pogovarjal o tem.
Oseba 3:	V bistvu niti ne. Sedaj so glavne teme pogovora srednja šola, zaključni izlet in ocenjevanja, ki pridejo in ocenjevanja, ki so bili.
Oseba 4:	Ja, ker mam kar dosti podobne interese.
Oseba 5:	Odvisto za kaj, zanimajo me formule in rad velik govorim, zato mi včasih rečejo da preveč. Formule njih ne ravno zanimajo, drugače pa nas zanimajo približno iste stvari. V izven šolskih dejavnostih smo tudi skupaj, z nekaterimi prijatelji.
Oseba 7:	Ne, ker njih ne zanimajo. Z njimi bi se rada pogovarjala o vsakdanjih stvareh na primer kaj sem delala včeraj, kaj bom delala. Če se drugi pogovarjajo o stvareh, ki me ne zanimajo se vseeno vključim v pogovor, jih poslušam, ne bom pa zelo aktivna v tem pogovoru.
Oseba 8:	Ja, večino časa se pogovarjamo o naših izven šolskih dejavnostih, kaj smo delali in te stvari, imamo kar dosti podobne interese, saj vse punce hodijo na plesne, fantje se pa tudi kdaj vključijo v pogovor.

Preglednica 14: Ali se s sošolci veliko pogovarjaš o stvareh, ki zanimajo tebe? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

Med introvertiranimi nadarjenimi intervjuvanci je več kot polovica učencev povedalo, da se s svojimi prijatelji ne pogovarjajo o stvareh, ki jih zanimajo, ker »po navadi njih to ne zanima«. Tisti, ki imajo skupne interese, jih združujejo izven šolske dejavnosti, npr. ples in se nato pri pouku pogovarjajo o tem. V izven šolskih dejavnostih smo tudi skupaj, z nekaterimi prijatelji.

Ali se s sošolci veliko pogovarjaš o stvareh, ki zanimajo tebe?	
Oseba 2:	Ja, večinoma nas zanimajo iste stvari.
Oseba 6:	Ne ravno, saj se navadno pogovarjamo o čem drugem.
Oseba 9:	Ne tolik, ker jim ne silim teh stvari, ki mene zanimajo npr. glasba, da bi se z njimi sam o tem pogovarjal.

Preglednica 15: Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Meniš, da so nekateri v razredu nate ljubosumni? Kako to pokažejo?	
Oseba 1:	Ja, včasih se mi zdi tako, če dosežem kakšen dosežek in oni tega ne dosežejo, se raje odmaknejo ali pa mi nikoli ne čestitajo, ker si najbrž tudi oni želijo dosežka. Bi prepoznal, kdo bi ti čestital in ti privoščil in kdo ti bi zato, ker "ker ti mora"? Bi prepoznal, ker tisti, ki mi samo morajo mi ne čestitajo živo in prijazno, tisti, ki so mi res želeli ta uspeh pa to bolj izrazijo s čustvi
Oseba 3:	Ja, definitivno. Nekajkrat se je že zgodilo, da so to povedali njihovim prijateljem, ki so potem to povedali tudi meni in sem tako izvedela. Drugače pa so se že tudi držali stran od mene, govorili meni za hrbtom in gledali grdo, ko sem npr. pri matematiki dobila 5, oni pa 4.
Oseba 4:	Na mene, ne, po moje. Sej to, nimajo nič za bit ljubosumni.
Oseba 5:	Ja, mislim da ja, ena sošolka, kr za isto znanje se je treba njej učiti meni pa nič. To pokaže tako, da me bol tak čudn gleda, ko dobim boljšo oceno od nje.
Oseba 7:	Mhm, mogoče. Če so tega ne izražajo, nikoli se nisem počutila, da so ljubosumni name.
Oseba 8:	Ja, glede tega da sem nadarjena učenka jih je kar precej ljubosumnih, ker oni niso niti imeli možnosti da bi šli na ta test, niti niso bili predlagani. Drugače pa niso. Ko sem

	dobila povabilo za intervju so v razredu nastali komentarji kot: zakaj pa jst zakaj ne oni, da si to jst ne zaslužim, ker nimam samih petic, da to ni to, da si nadarjen učenec.
--	--

Preglednica 16: Meniš, da so nekateri v razredu nate ljubosumni? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

V razredu pogosto prihaja do ljubosumja. Nadarjeni so učenci, ki jim gredo stvari navadno bolje od rok, zato jih je velika večina, kot intervjuvanci sami opažajo, ljubosumnih na njihove dosežke. Sogovorec je njihovo ljubosumje utemeljil z besedami: »Če dosežem kakšen dosežek in oni tega ne dosežejo, se raje odmaknejo ali pa mi nikoli ne čestitajo, ker si najbrž tudi oni želijo dosežka.« Nekateri pa menijo, da ostali »nimajo nič za bit ljubosumni«. Velikokrat pa je razlog tudi neuspeh sošolcev in to, da se je kot mi je zaupal osmošolec, »za isto znanje se je treba njej učiti, meni pa nič«

Meniš, da so nekateri v razredu nate ljubosumni? Kako to pokažejo?	
Oseba 2:	Določene osebe so ljubosumne. To pokažejo tako, da če se pogovarjamo o nečem naredijo nezainteresiran obraz. Mogoče so ljubosumni zato, ker sem boljša od njih ali pa sem kdaj kaj rekla, čeprav se sploh nisem zavedala, da sem.
Oseba 6:	Mogoče, ne vem kako to pokažejo, verjetno se z mano ne razumejo ravno dobro. V razredu mi ob dosežku tudi čestitajo, tisti ki mi to res želijo.
Oseba 9:	Ne, v bistvu ne vem. Če bi bili bi lahko na moje ocene mogoče.

Preglednica 17: Meniš, da so nekateri v razredu nate ljubosumni? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Nadarjene učence ostali pogosto vprašajo za pomoč pri predmetih, če kaj ne razumejo, nekateri pa, kot je na šaljiv način izjavil intervjuvanec »ko česa ne razumejo se po navadi posvetujejo s kom drugim, ki tega isto ne razume in na koncu skupaj najdejo rešitev.« Več glav, več ve. Te osebe z njimi niso samo, ko rabijo pomoč, ves čas so ob njih, le eni osebi se zdi, da je »tajnica za cel razred« in da jo učenci izkoriščajo za prepisovanje nalog, poizvedovanje o datumih testov in spraševanj.

V razredih ljubosumje zaznava zgolj ena ekstrovertirana sogovornica, ki meni, da njeni sošolci ljubosumje pokažejo, da ko »se pogovarjamo o nečem naredijo nezainteresiran obraz« Prav tako misli, da so nanjo ljubosumni »ker sem boljša od njih« Ostala intervjuvanca pa iz obnašanja sošolcev ne znata razbrati ljubosumja, nanju bi lahko bili ljubosumni zaradi dobrih ocen.

Intervjuvanci so zelo dobri na več področjih, zaradi tega pa opažajo, da jih učenci večkrat prosijo za pomoč. Pri sedmošolki je to bilo pri uri gimnastike, ko jo je sošolka vprašala za pomoč. Povezanosti razreda pa je utemeljil tudi stavek, ki ga je izrekel nadarjen: »Vsi v razredu me vprašajo za pomoč, ne samo prijatelji«, meni pa, da ga včasih kdo izkorišča in se druži z njim samo takrat, ko potrebuje pomoč.

Ugotovim lahko, da imajo introvertirani nadarjeni učenci v razredu manj tesnih prijateljev. Prav tako pogosteje kot ekstravertirani zaznavajo ljubosumje ostalih učencev v razredu. Introvertirani nadarjeni učenci prav tako menijo, da jih pogosteje za pomoč prosijo učenci, ki se navadno z njimi ne družijo. Iz tega sledi, da **hipotezo 3, Introvertirani nadarjeni učenci se**

v primerjavi z ekstravertiranimi v socialnem učnem okolju počutijo manj sprejete, potrdimo.

RV4: Kako nadarjeni učenci zaznavajo in doživljajo kurikularno učno okolje?

Na katerih tekmovanjih si ali pa še boš letos tekmoval? Ali si sam/-a pristopila do učitelja, ki projekt vodi ali te je učitelj povabil ali pa te je določil?	
Oseba 1:	Pri projektih, kot so ekošola, raziskovalna naloga nisem nikoli sodeloval; niti me učitelji niso povabili. Na tekmovanja sploh v zadnjih letih sem se prijavil na tista, za katere sem mislil da mi grejo in jih bom lahko izpeljal z nekim uspehom. Sam sem se vključil v njih.
Oseba 3:	Bila sem vključena v razna tekmovanja iz matematike slovenščine, angleščine in zgodovine. Sama sem se prijavila na Cankarjevo tekmovanje – vsako leto, pa matematični kenguru in logična pošast.
Oseba 4:	V projekte na šoli nisem ravno vključena, od tekmovanj pa: Cankarjevo tekmovanje, angleščino, logiko, Kenguruja. V bistvu prvo leto, ko sem izvedela za ta tekmovanja, so me bolj učitelji prepričali v to, pol ko sem pa že vedela kako to poteka sem pa sama šla
Oseba 5:	Na matemčka, iz logike in na kenguruja. Na začetku me je učiteljica povabila, če bi se vključil, potem sem pa ugotovil, da mi gre in sem se potem vključil.
Oseba 7:	V vsa likovna tekmovanja, ki jih lahko v določenem času naredim; to je za mene že skoraj neizogibno, v prejšnjih letih sem se udeležila Cankarjevega tekmovanja, me učiteljice spodbujajo in na angleščino ter na sladkorno.
Oseba 8:	V posebej tekmovanja za nadarjene nisem vključena, na dogodkih sem velikokrat napovedovalka, v knjižnici sem bila na dramskem krožku, ples. Eno leto sem šla na Cankarjevo tekmovanje in sem osvojila bronasto priznanje, zdaj pa je že v šoli preveč stvari. Za plesne pa me učiteljice prosijo, če lahko plešem na kakšnih prireditvah

Preglednica 18: Na katerih tekmovanjih si ali pa še boš letos tekmoval? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

Nadarjeni učenci so pogosto vključeni v različna tekmovanja, ki se dotikajo njihovih področij. Od tega so se 4 introvertirani vključili v Cankarjevo tekmovanje, 3 v matematična tekmovanja, prav tako 3 na tekmovanje iz angleščine. Učenka, nadarjena na likovnem področju meni, da so zanje likovna tekmovanja neizogibna. Pogosto so jih, ko so bili mlajši, učitelji navdušili, povabili v tekmovanja, kasneje pa so se sami vključili. Intervjuvanka 8 nam je zaupala, da »učitelji pridejo v razred in rečejo, da potrebujejo nekoga za napovedovalca in je rekla, da bi lahko bila jaz in meni se je to zdelo fino, sem rekla ja.« Tako pri večini poteka iskanje »interesentov« v razredih.

Šola in učitelji jih vedno podpirajo ob odločitvah na udeležbi na tekmovanja, vključitvah v projektih. Prav tako pa se učenci sami odločijo, kam bi se želeli vključiti. Ne preseneča me odgovor introvertirane nadarjene učenke: »Če se odločim, da bom šla na neko tekmovanje in tudi če mi učitelj reče ne, bom šla, ker je to moj cilj v tistem trenutku.« Zavrnitve, zaradi ne-

znanja, nepripravljenosti od učencev, ki sem jih intervjuvala ni doživel nihče, saj jim vedno položijo na plano »da naj poskusim.«

Na katerih tekmovanjih si ali pa še boš letos tekmoval? Ali si sam/-a pristopila do učitelja, ki projekt vodi ali te je učitelj povabil ali pa te je določil?	
Oseba 2:	Vključena sem v Simbiozo giba, Evropsko vas, TPLG, Erasmus +, Cankarjevo tekmovanje, Kenguru, Bober.
Oseba 6:	Nastopan na šolskih proslavah, drugače pa ne
Oseba 9:	V šoli sem šel na kenguru, pri šolskih projektih nisem ravno, sodelujem pa na prireditvah, včasih kej zaigram.

Preglednica 19: Na katerih tekmovanjih si ali pa še boš letos tekmoval? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

V katere izven šolske dejavnosti si vključen/-a in zakaj?	
Oseba 1:	Hodim v glasbeno šolo, začel sem že v prvih razredih osnovne šole. Nisem vedel katerega bi šel igrati. Tistega, ki sem izbral mi je bil in mi je še kar všeč, ampak sem že zaključil z glasbeno šolo. Hodil sem tudi na streljanje, tam mi je bilo všeč, ker sem se moral skoncentrirati in sem lahko izklopil misli na druge stvari, vendar mi ni bilo všeč to, da nam niso povedali za razna tekmovanja ter nam niso pomagali, da bi se izboljšali, zato ga ne obiskujem več. Drugih obšolskih dejavnosti pa nimam.
Oseba 3:	Vključena sem v dodatni program angleščine, da še malo izpilim svoje znanje angleščine in verouk, ker je zanimivo, ker se tam pogovarjamo na splošno o sebi in je fajn. Lansko leto sem zaključila nižjo glasbeno šolo. Igrala sem kitaro.
Oseba 4:	Glasbena šola in nauk o glasbi, zato ker imam zelo rada glasbo, me že od malega spremlja, mam tam veliko prijateljev, verouk, aja pa še godba (v okviru glasbene).
Oseba 5:	Hodim na angleščino, ker bi rad več znal, na košarko, ker mi je všeč in na verouk.
Oseba 7:	Že od petega leta dvakrat tedensko obiskujem plesne, saj zelo rada plešem
Oseba 8:	Na sodobni ples in klasičen balet, vključila sem se ker rada plešem že od malega, učiteljice me zelo spodbujajo ker pravijo, da imam potencial in da se lahko sprostim tudi izven šole, imam oddih.

Preglednica 20: V katere izven šolske dejavnosti si vključen? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

Vsi intervjuvanci so vključeni v številne izvenšolske aktivnosti. Med njimi so pri introvertiranih najbolj pogoste: glasbena šola, ples in verouk, pri ekstravertirani pa ne prevladuje nobena interesna dejavnost. Ugotovim lahko razliko med pomenom obiskovanja interesni dejavnosti med introvertiranim in ekstravertiranimi. Prvi v dodatni aktivnosti iščejo predvsem sprostitev, odkop od vsakdanjih obveznosti, medtem ko slednji v dodatnih aktivnostih iščejo predvsem stimulacijo, stremijo k napredku in boljši kondiciji.

Interesne dejavnosti se še posebej pri introvertiranih izkažejo kot pomemben prostor za sklepanje novih prijateljstev, verjetno zato, ker se znajdejo v družbi podobno mislečih oz. s podobnimi interesi in se zato lažje odprejo navzven. Izstopajo mnenja učencev, da jim prav vsebine zunanjih interesnih dejavnosti dajejo več možnosti za razvoj njihovih potencialov, predvsem je to vidno pri intervjuvancih, ki so nadarjeni na glasbenem in plesnem področju. To je po eni strani razumljivo, saj šolski kurikulum pogosto ne dopušča poglobljanje specifičnih znanj z določenih področij (igranje inštrumenta, zvrst plesa ...), lahko pa pomaga in do določene mere dopolnjuje znanja, ki se pridobivajo izven šole (pri športu, igranje inštrumentov na šolskih prireditvah, petje na šolskih prireditvah...). Tukaj bi morale šole ob načrtovanju letnega delovnega načrta, predvideti aktivnosti v katere bi vključile nadarjene učence in jim s tem nudila možnosti in priložnosti za razvoj svojega potenciala.

V katere izven šolske dejavnosti si vključen/-a in zakaj?	
Oseba 2:	Plesne, saj rada plešem in v nauk o glasbi, saj si želim razširiti svoje glasbeno obzorje.
Oseba 6:	Za šport so na državni ravni organizirana tekmovanja in sicer tekmujem na plesu, hiphopu, včasih sem obiskovala košarko, danes pa treniram odbojko. Udeležujem se teh tekmovanj.
Oseba 9:	V glasbeni šoli sem šel na temsig, letos grem z gumbno harmoniko, lansko leto pa sem šel z diatonično Poleg harmonike treniram še nogomet. Za oboje sem se odločil sam, prostovoljno.

Preglednica 21: V katere izven šolske dejavnosti si vključen - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Introvertirani se bolj osredotočajo na tekmovanja, ki so vezana na njihovo področje nadarjenosti kot ekstravertirani, tam se namreč samo ena oseba udeležuje več tekmovanj oz. tistih, ki niso vezani na področje njene nadarjenosti, čeprav je le-ta nadarjena na splošnih intelektualnih sposobnostih. Prav tako se introvertirani nadarjeni vključujejo v več tekmovanj kot ekstravertirani – to dokazuje, da so ekstravertirani že v osnovi bolj radovedni in se udeležujejo na več področjih, tudi na tistih, kjer po testih ne izkazujejo nadarjenosti. – pri tem bi bilo mogoče dobro še dodatni (za drugič) da se vpraša, na koliko področjih (tekmovanjih, projektih, natečajih ...) so bili učenci uspešni oz. kakšna priznanja so dosegli. – mogoče bi se izkazalo, da so učenci, ki so bili vključeni v manj projektih, dosegli boljše rezultate, ker so bili skoncentrirani na svoja močna področja.

Vsi nadarjeni se vključujejo na številna tekmovanja, med drugim tudi tista, ki ne spodbujajo njihove nadarjenosti. Veliko se jih odloči na podlagi predhodnih dosežkov, ki so jih osvojili na tekmovanju ter se spet prijavi na njega. Pogosto so ta tekmovanja takšna, da se ti za dosežek velikokrat ni potrebno pripravljati, kar pomeni, da učenec ne razvija nadarjenosti poleg tega pa porablja čas za »nepomembne stvari«. Lahko bi se vpisal na tekmovanja, ki spodbujajo nadarjenost, vendar zaradi ne-vedenja področja to ni mogoče, tudi motivacija učencev s strani učiteljev ni velika, pogosto so tudi nezainteresirani za tekmovanja, za katere vedo, da bo potrebno delati. Ravno ta so namreč najbolj pomembna tudi pri urjenju možganov, povezovanju znanja, kar učitelji od nadarjenih pri pouku velikokrat pričakujejo.

Kako te učitelji spodbujajo, da v šoli predstaviš svoje dosežke?	
Oseba 1:	Ne spodbujajo
Oseba 3:	Če je kakšno tekmovanje, povejo po obvestilih po zvočniku. Potem vsi pogledajo, aha, spet je nekaj osvojila in gre ura naprej. Ne predstavljam pa svojih dosežkov ali pa kako sem se pripravljala.
Oseba 4:	Predlagajo mi tekmovanja ali pa kakšne naloge, kaj predstavim pred razredom. Nikoli pa ne povem kaj smo pisali na tekmovanju, predstavim dosežke.
Oseba 5:	Učitelj me ne spodbuja, da jih predstavim, tudi ostali učitelji me ne povprašajo o njih. Ko kdo osvoji kakšno priznanje je to objavljeno po zvočniku.
Oseba 7:	Po navadi piše na projekciji, ki jo cel dan predvajajo na steni, pri angleščini je učiteljica v razredu povedala in nam predstavila naše rezultate vendar to ne pred celim razredom.
Oseba 8:	Ne spodbujajo, včasih so rezultati objavljeni po zvočniku.

Preglednica 22: Kako te učitelji spodbujajo, da v šoli predstaviš svoje dosežke? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

Kako te učitelji spodbujajo, da v šoli predstaviš svoje dosežke?	
Oseba 2:	Tako da hodim na tekmovanja, se udeležujem projektov. Recimo da povem, kako je bilo na tekmovanju, kaj smo morali delati ali nekateri učitelji ti dajo boljšo oceno, več točk.
Oseba 6:	Me ne, dosežke povejo po šolskem radiu.
Oseba 9:	Jaz to povem bolj prijateljem, ne mečem se ravno ven. Učitelj pa ne izpostavi, je pa po šolskem radiu.

Preglednica 23 ako te učitelji spodbujajo, da v šoli predstaviš svoje dosežke? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Na kakšne načine te učitelj spodbuja, da si pridobiš čim več znanja na področjih, ki te zanimajo?	
Oseba 1:	Učitelji me spodbujajo na tekmovanjih, na katerih vedo, da sem se že v prejšnjih letih izkazal dobro in mi podajajo več primerov ter znanja. Večina jih to ne naredi, zgolj specifični. Nikoli noben učitelj ne pristopi do tebe in ti pove, da je prebral nekaj in bi te lahko zanimalo? Enkrat je edinokrat socialna delavka pristopila do mene in mi povedala, da je nekaj prebrala nekaj v novicah, vendar takrat jaz tega nisem prebral. Motivacija: Ne, nikoli me ne motivirajo.
Oseba 3:	V bistvu me ne spodbujajo, da naj se grem še dodatno izobraževati v to smer, ali pa da še kaj dodatno preberem. Za zgodovino, ko me zanima, si pa preberem kakšno stran, dve naprej, kot kasneje zahtevajo v šoli. Neke motivacije med poukom nimam. Mogoče to, da učitelj pove kakšno šalo ali pa nekaj smešnega, da se vsi nasmejimo, da smo boljše volje, da lažje in bolj učinkovito delamo. Drugače ni nekih posebnih stvari. Ni se mi še zgodilo ... ni mi nikoli nobeden rekel, več znaš, ampak se moraš bolj potruditi.

Oseba 4:	Malo te motivirajo ali pa ti dajo še kako nalogo za naredit. Mislim, da ti da kakšne naloge (npr. pri matematiki), drugače te pa ne motivirajo.
Oseba 5:	Me ne spodbujajo...tudi nikoli mi ne razloži kaj več pri športu npr. Me ne ravno motivirajo, edino če kdo na testu doseže vse točke, dobi kako pohvalo, ni važno ali si nadarjen ali ne.
Oseba 7:	Pri vseh predmetih nas vse spodbujajo, da se učimo pri likovni pa mi ni treba veliko narediti za do, da je izdelek dober tako da...včasih ko so na izbiro dve verziji pri kakšni likovni tehniki mi razloži zahtevnejšo in potem tudi pričakuje, da jo naredim. S tem, da ti rečejo, da če se ne bomo učili bote dobil cvek;), večinoma je to ta prisila, da boš dobil slabo oceno in potem se pač učim. Velikokrat nam tudi rečejo, da nam bo to prav prišlo v prihodnosti, predvsem zdaj za v srednjo šolo.
Oseba 8:	Me ne spodbujajo Zdaj je že kar malo učiteljev, da bi me motivirali ampak včasih me pa kdo pokliče na samo in mi reče, da sem dost dobra, da sem lahko še boljša, vztrajaj, imaš potencial...

Preglednica 24: Na kakšne načine te učitelj spodbuja, da si pridobiš čim več znanja na področjih, ki te zanimajo? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

Motivacija učencev s strani učiteljev, ni ravno »na vrhuncu«, kot je izpostavila večina sogovornikov. Pogosto je motivacija v obliki graje, v negativni smeri, devetošolka je povedala, da jim pogosto zagrozijo z »če se ne bomo učili bote dobil cvek«, in še, da jim bo »to prav prišlo v prihodnosti«. Na splošno intervjuvani introvertirani učenci motivacije med poukom nimajo, prav tako pa menijo, da motivacija z leti upada, ker »je že kar malo učiteljev, da bi me motivirali«. Tudi motivacija introvertiranih nadarjenih je nastrojena v negativno smer, učenje za dobro oceno. Kot pravi devetošolka, če dobi slabšo oceno ji učitelji vedno povedo da »oni vedo, da jaz to znam in da se naj dobro naučim, da bo drugič bolje.« Mlajšo intervjuvanko pa motivira predvsem, da lahko s starejšimi odide na tekmovanja in jih opazuje, se od njih kaj novega nauči.

Na kakšne načine te učitelji spodbujajo, da si pridobiš čim več znanja na področjih, ki te zanimajo?2	
OSEBA 2:	Nauči se to, da boš dobila boljšo oceno. S tem me ne ravno motivirajo... Večina učiteljev te motivira s stavkom, da se uči za dobro oceno. To predlagajo večim, ne samo meni. Če pa dobim slabo oceno vedno izjavijo, da oni vedo, da jaz to znam in da se naj dobro naučim, da bo drugič bolje.
OSEBA 6:	V šoli smo obravnavali odbojko in je učitelj rekel, da moram znati kaj več in sem nato delala dodatne stvari, ki jih drugi niso. Kdaj grem zraven s starejšimi na tekmovanja in jih opazujem.
OSEBA 9:	Zdej ko imamo drugo razredničarko, me ne spodbuja. Prejšnja razredničarka je videla, da sem nadarjen in me je spodbujala, da bi hodil na tekmovanja pa to, ta razredničarka je pa bolj tih. Prejšnja razredničarka mi je predlagala, da bi se jih udeležil. Ja, oni me ne ravno motivirajo. Bolj nas motivirajo v negativno smer; če se ne bote učil bote dobil cvek in z grajo

Preglednica 25: Na kakšne načine te učitelj spodbuja, da si pridobiš čim več znanja na področjih, ki te zanimajo? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Ali z učitelji skupaj načrtuješ svoje dodatne aktivnosti v zvezi z nadarjenostjo?	
Oseba 1:	Ne.
Oseba 3:	Ne.
Oseba 4:	Ne načrtujemo. Na začetku leta z učiteljem naredimo katere dosežke si dobil, na katere dejavnosti hodiš, izven šolske in šolske. Na koncu leta pa pogledamo na katerih tekmovanjih sem bila in dosežke, zato da ve katera priznanja mora vpisati, pa za tutorstvo... Ne vprašajo če me zanimajo kakšna druga področja.
Oseba 5:	Ne.
Oseba 7:	Ne.
Oseba 8:	Ne.

Preglednica 26: Ali z učitelji skupaj načrtuješ svoje dodatne aktivnosti v zvezi z nadarjenostjo? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

Učitelji ter nadarjeni učenci ne načrtujejo dodatnih aktivnosti v zvezi z njihovo nadarjenostjo, kar je skrb vzbujajoče. Sogovornica mi je zaupala, kako poteka načrtovanje individualiziranega programa pri njej: »Na začetku leta z učiteljem naredimo katere dosežke si dobil, na katere dejavnosti hodiš, izvenšolske in šolske. Na koncu leta pa pogledamo, na katerih tekmovanjih sem bila in dosežke, zato da ve, katera priznanja mora vpisati, pa za tutorstvo.« Izjema je nadarjen učenec, ki je je povedal, da »učiteljica včasih pride do mene in me vpraša, če bi nekaj zašpilu na harmoniki«. Prav tako ga učiteljica zelo spodbuja pri igranju inštrumenta, vključevanju v izven šolska tekmovanja.

Dejstvo, da učenci ne načrtujejo dodatnih nalog v zvezi v nadarjenostjo je neverjetno. K temu pripomore tudi dejstvo, da učenci ne vedo da imajo individualizirani program, kaj se z njimi mora delati ter področja na katerem so nadarjeni.

Ali z učitelji skupaj načrtuješ svoje dodatne aktivnosti v zvezi z nadarjenostjo?	
Oseba 2:	Ne, ne načrtujem.
Oseba 6:	Ne, ne načrtujem.
Oseba 9:	Pri glasbi učiteljica včasih pride do mene in me vpraša če bi nekaj zašpilu, pa kaj bi zašpilu. Menim, da me bolj spodbujajo pri izven šolskih dejavnostih: pri harmoniki me ful spodbujajo, da grem na tekmovanja, to mi predlagajo.

Preglednica 27: Ali z učitelji skupaj načrtuješ svoje dodatne aktivnosti v zvezi z nadarjenostjo? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.

Kako misliš, da ti aktivnosti, v katere si vključen, pomagajo pri razvijanju tvoje nadarjenosti.	
Oseba 1:	Streljanje mislim, da mi je pomagalo pri tem, da sem se bolj skoncentriral, glasbena šola pa mi pomaga pri odganjanju treme, če imam kakšno predstavitev pri pouku je nimam toliko, kot bi jo imel brez tega. Če pogledamo tvoj razvoj od 6. do 9. razreda, kaj si zdaj bolj upaš? Povedat, kaj si jaz mislim in vključit svoje mnenje, to najbolj. Dobre lastnosti so seveda, da mi nekatere stvari gredo bolje, slabim pa ni, edino to, da me nimajo za kakšnega drugačnega (istega kot ostalega) Ne razvijam, tako na nič.
Oseba 3:	Meni je letos zelo fajn, da sem se prijavila na tekmovanje ekip prve pomoči, ker lahko pridobiš neko znanje, kako lahko človeka oskrbiš, da lahko pomagaš v

	najnужnejših situacijah. Rada bi razvijala svojo komunikacijo, ki je včasih slabša, ker se ne znam izraziti in iščem prave besede. Morda tudi delo v skupini, saj se v skupini bolj slabo obnesem, saj zgubim živce, sem perfekcionista in mora biti vse narejeno.
Oseba 4:	Cankarjevo tekmovanje, ker se moj besedni zaklad širi, spise mi je drugače zelo težko delati in jih tako nekako utrjujem. Angleščina tudi zaradi spisov na tekmovanju, pa tudi kot jezik. Glasbena šola mi širi glasbeno obzorje. Jaz imam ful treme in zdej ko je bla korona, ful ni blo teh koncertov in tekmovanj in zato tud nism mogla razvit, da nimaš treme. Po moje mi nastopi tremo še poslabšajo. Dobro lastnost je, da se rabim manj učiti in dobim dobro oceno, pa hitreje se naučim stvari, ne bi rekla da mi kakšne slaba stvari prinaša. Nimamo tega programa, nič ne razvijam.
Oseba 5:	Na šoli na splošno nič. Dobra je ta, da zelo hitro naredim že v šoli stvari pa nimam potem nič naloge, slabih pa mislim da ni. Mislim, da tekmovanja za štipendijo, drugače pa od izven šolskih dejavnosti angleščino, ki jo obiskujem, učimo se tudi snov za srednjo šolo.
Oseba 7:	Likovna, tekmovanja; tista ki se jih udeležim, pri tem razvijam tiste veščine na katerem področju je to tekmovanje. Dobim dobre ocene pri predmetih, ni se mi treba tok velik truditi in skrbeti da bom dobila dobro oceno. Slabih lastnosti pa ni. Predvsem likovna, angleščina, matematika in športna ostale stvari pa ne ravno.
Oseba 8:	Hodila sem na tečaj risanja in sem se tam res veliko naučila ampak risanje ni moja najljubša stvar, čeprav sem na njej nadarjena zato se zdaj bolj posvečam plesu in poskusim ples poleg šole postaviti skoraj na drugo mesto. Mislim da to, da lahko pomagam takšnim, kot si na primer ti, pri takšnih raziskavah, že samo lepo je vedeti, da so me pač predlagali učitelji, da so videli nekaj v meni, da sem nadarjena na tak način npr. pri likovni. Slabosti bi pa bile to ljubosumje drugih, ker me to na nek način izpostavlja in drugi to vidijo kot slaba stvar. Ne vem, res si želim hoditi na ples v srednji šoli ali pa izven šole... Rada bi šla nekaj v smeri medijske ali pa nekaj s kemijo, nisem še čisto odločena.

Preglednica 28: : Kako ti šolske aktivnosti, v katere si vključen, pomagajo pri razvijanju nadarjenosti? - Odgovori introvertiranih nadarjenih učencev.

V katere aktivnosti v katere si vključen, da ti pomagajo pri razvijanju tvoje nadarjenosti? Zakaj in katere svoje veščine pri tem razvijaš? Katere veščine, ki jih sedaj v okviru programa za nadarjene razvijaš, meniš, da ti bodo v prihodnje prišle prav?	
Oseba 2:	Sicer jaz ne maram ravno pisati spisov, recimo pri Cankarjevem se osredotočim in dobesedno napišem super spis, tako da se mi zdi, da mi to pomaga. Logika, kenguru-bolj logično razmišljaš pri kakšnih nalogah, primerih, s tem razvijam logiko.
Oseba 6:	Šport, ples, kakšna tekmovanja. V šoli smo imeli talente in smo s prijateljicami naredile koreografijo. Pri tem razvijam gimnastičnost. Mislim, da mi to ni pomagalo pri odpravljanju treme, saj je ta vedno malo prisotna. Mislim, da mi bo najbolj prav prišla kondicija, da se hitro vklopim v novo okolje, kako si razporediti čas...
Oseba 9:	Pri športni nadarjenosti mi športna vzgoja, sej mi vse pomaga, vsak predmet.

	prihodnje mi bo prišla prav matematika, da bom znal zračunat neki na hiter, slovenščina da bom znal dobro pisat.
--	--

Preglednica 29: *Kako ti šolske aktivnosti, v katere si vključen, pomagajo pri razvijanju nadarjenosti? - Odgovori ekstravertiranih nadarjenih učencev.*

Razvijanje nadarjenosti vsaka skupina zaznava drugače, v večini se introvertiranim dozdeva, da jim najbolj pomagajo interesne dejavnosti, v katere so vključeni, prisotnost na tekmovanjih pa je dejavnosti za katero večina ekstravertiranih misli, da jim najbolj pomaga pri razvijanju. Pri premagovanju treme, so pomembni tudi nastopi na šolskih prireditvah, proslavah ter nastopih, menijo prav vsi. Pri introvertiranih je bil bolj pogost odgovor, da jim pomaga Cankarjevo tekmovanje pri nasprotni pa matematična tekmovanja za razvijanje logike.

Kot pozitivne plati nadarjenosti vsi intervjuvani nadarjeni zaznavajo, da lažje ter hitreje opravljajo šolske obveznosti, dobivajo boljše ocene. Med drugim je bila pri učenkah iz obeh skupin kot slabost omejena tudi ljubosumje ter mnenje, da njihovi sošolci mislijo, da si statusa nadarjenega ne zaslužijo. Zaznavam, da imajo ekstravertirani več izven šolskih dejavnosti, kar se je pokazalo v odgovoru, da jim pogosto zmanjkuje čas za prijatelje, ko bi ga radi imeli, tega pri introvertiranih ni bilo zaznati.

Med učenci, ki razvijajo svojo nadarjenost ter dobivajo dodatne naloge so se glede znanja, ki jim bo prišel prav v prihodnosti, pokazali različni odgovori. V pogledu, da jim bodo pomagali predvsem šolski predmeti se strinjajo v večini, introvertiranim bodo pomagala tekmovanja za štipendijo, ekstravertiranim pa kondicija, ki jo pridobivajo z izvenšolskimi dejavnostmi.

Pri razvijanju nadarjenosti, učenci pretežno menijo, da jim pri razvijanju njihove nadarjenosti pomagajo izven šolske aktivnosti, v katere so vključeni. Devetošolec meni, da mu glasbena šola pomaga pri odganjanju treme, medtem ko na drugi strani intervjuvanka meni, da ji nastopi v glasbeni šoli tremo povečujejo. Od tekmovanj se učenki zdi, da ji pomaga Cankarjevo tekmovanje, ker se širi njen besedni zaklad, sogovorka, ki je obiskovala tečaj risanja, da ji je to razširilo njeno risarsko obzorje.

Tudi pri vprašanju o prednostih nadarjenosti menijo, da je velika prednost »da mi nekatere stvari gredo bolje«, »dobim dobre ocene pri predmetih, ni se mi treba tok velik truditi«. Kot slabosti je zgolj ena intervjuvanka izpostavila ljubosumje, ter učenec, da te »nimajo za kakšnega drugačnega«.

Žal so mnogi prišli do spoznanja, da jim program nadarjenih ni prinesel nobenih koristi.

Vsi učenci na trenutke zaznavajo kurikularno učno okolje kot neprimerno oziroma njim neustrezno, saj jih ne motivira niti jim ne nudi možnosti, da bi lahko razvili svoj potencial. Večina jih prednost vidi v udejstvovanju v izvenšolskih aktivnostih (glasbena šola, ples, šport ...) kjer dobijo več motivacije in zunanjih spodbud. **Hipoteze 4, da introvertirani nadarjeni učenci zaznavajo in doživljajo v primerjavi z ekstravertiranimi kurikularno učno okolje kot manj prilagojeno njihovim potrebam, ne morem ne potrditi, ne ovreči.**

4 SKLEP

Učenci razumejo nadarjenost kot sposobnost, da so v nečem boljši, nadpovprečni, da hitreje dosegajo cilje, so bolj pametni in izstopajo na določenem področju. Običajno to razumejo kot nekaj pozitivnega. Svojih nadarjenosti se zavedajo vsi učenci, s katerimi sem opravila intervju. Svetovalna delavka ali razredničarka jim je sporočila, da so nadarjeni, navadno po testiranju. Nekateri učenci so navajali, da so začutili veselje, celo potrdilo, da so na nekem področju boljši kot ostali. Nekateri niso čutili nič. Ti učenci tudi navajajo, da jih učiteljica ali svetovalna delavna ni dovolj dobro seznanila s konceptom nadarjenega učenca ter individualiziranim načrtom, ki se izdelava za posameznika in njegovo vsebino.

Nadarjeni učenci so pričakovali, da bodo imeli več zadolžitev, da bodo s strani učiteljev prejeli dodatne naloge ..., vendar je marsikateri ugotovil, da pomembnejših zadolžitev kot je pomoč sošolcem pri razlagi snovi ne bo prišel.

Njihovi odnosi s sošolci so dobri, introvertirani pogosteje zaznavajo, ljubosumje nekaterih sošolcev, ki ga povezujejo z njihovim odličnim uspehom in uspehi na različnih tekmovanjih. Nadarjeni učenci se družijo z vsemi, introvertirani pogosteje s sebi enakimi.

Presenetilo me je, da so učenci izvajanje programov nadarjenih povezujejo samo s sodelovanjem na različnih tekmovanjih, natečajih in projektih. Na podlagi rezultatov bi predlagala, da se z nadarjenimi učenci dela več med samim poukom, morda s postavitvijo zahtevnejših nalog, da nadarjeni razvijajo svoje potenciale in se izzovejo. Menim, da bi morali učitelji bolj raziskati, kako pravilno delati z nadarjenimi učenci in jih vključiti v proces učenja ter spodbujati njihove potenciale. V šoli bi morali bolj pozornost nameniti tudi posameznemu nadarjenemu učencu, saj je to ključnega pomena za razvoj močne osebnosti in samozavesti.

Zanimivo bi bilo opraviti podobno raziskavo na večjem vzorcu udeležencev s pomočjo anket, da bi dobili širši vpogled v zaznavanje in doživljanje učnega okolja nadarjenih učencev. S pridobljenimi rezultati bi lahko učitelji prilagodili svoj pristop in ustvarili dobro učno okolje v šoli in razredu. Pridobljeni rezultati bi lahko predstavljali povratno informacijo o tem, kako nadarjeni učenci doživljajo svojo nadarjenost za šolskimi vrati, kako se počutijo med vrstniki in sošolci ter kaj bi spremenili.

5 VIRI IN LITERATURA

Allodi, M. W. (2010). The meaning of social climate of learning environments: Some reasons why we do not care enough about it. *Learning Environment research*, 13(2), 89–104.

Armstrong, T. (2006). Prebudite genija v svojem otroku: spodbujanje radovednosti, usvarjalnosti in učnih sposobnosti. Tržič, Učila.

Burruss, J. D. in Kaenzig, L. (1999). Introversion: The Often Forgotten Factor Impacting the Gifted. *Virginia Association for the Gifted Newsletter*, 21(1). Pridobljeno s <https://education.wm.edu/centers/cfge/documents/resources/articles/introversio.n.pdf>

Blandin, K. (2013). Temperament and typology. *Journal of Analytical Psychology*, 58(1), 118–136.

Balažič N. (2012) Ustvarjanje spodbudnega učnega okolja pri delu z nadarjenimi učenci na razredni stopnji. *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole* (str. 115–132).

Bezić, T. (2012). *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci po desetih letih uvajanja novega Koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v 9-letni OŠ; Kje smo in kam hočemo?* V T. Bezić (ur.), *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole* (str. 12–25). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Cepuš, N. (2021): Spodbudno učno okolje za učence, nadarjene na matematičnem področju . Magistrsko delo. Univerza na Primorskem: Pedagoška fakulteta.

Cain, S. (2014). *Tihi: Moč introvertnih ljudi v svetu, ki ne zna molčati*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Condon, M. in Ruth-Sahd, L. (2013). Responding to introverted and shy students: Best practice guidelines for educators and advisors. *Open Journal of Nursing*, 3(7), 503-515. doi:10.4236/ojn.2013.37069

Čudina-Obradović, M. (1991). Nadarenost: razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje. Zagreb: Školska knjiga. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://www.scribd.com/doc/253110921/KONCEPT-KNJIGE-Nadarenost-Razumijevanje-Prepoznavanje-Razvijanje-%C4%8Cudina-Obradovi%C4%87>

Dumont, H. in Istance D. (2013). Analiziranje in oblikovanje učnih okolij za 21. stoletje. V D. Istance, H. Dumont in F. Benavides. *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 24. 1. 2023, <https://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf>.

Dow, S. E. (2013). *The Invisible Students in the Classroom: How to Include the Introverts Without Excluding the Extroverts* (Magistrska naloga, Education and Human Development). pridobljeno s https://digitalcommons.brockport.edu/ehd_theses/268/

Deunk, M. I., Smale-Jacobse, A. E., de Boer, H., Doolaard, S. in Bosker, R. J. (2018). Effective differentiation Practices: A systematic review and metaanalysis of studies on the cognitive

effects of differentiation practices in primary education. *Educational Research Review*, 24, 31–54.

Fanning, N. D. (2000). Introverts in an Extraverted World: How introverts respond to workplace tasks that require extraverted behaviours (Magistrska naloga, John 91 F. Kennedy Univerity). Pridobljeno s <http://library2.jfku.edu/capstone/OrgPsych/Introverts>

Ferbežer, Ivan, 1998, Vzroki učnih neuspehov kulturno prikrajšanih nadarjenih otrok. Psihološka obzorja [na spletu]. 1998. Vol. 7, no. 1, p. 89–108. Pridobljeno s: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-I428MM4H>

Grujičić, B. (2007). Naj se šola prilagodi otroku in ne otrok šoli. *Inkluzivno izobraževanje*, 49(289), 24–25.

Grah, J. (2013). Soustvarjanje spodbudnega učnega okolja za učence z učnimi težavami. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Jereb, A. (2011). Učno okolje kot dejavnik pomoči učencem z učnimi težavami. Učenci z učnimi težavami: izbrane teme. Ljubljana, Pedagoška fakulteta.

Jung, C. G. (1946). The Psychology of the Transference. *Collected Works* (Vol. 16). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Kukanja Gabrijelčič, M. (2015). Nadarjeni in talentirani učenci: med poslanstvom in odgovornostjo. Koper: Univerzitetna založba Annales.

Kiswarday, V. (2014). Prilagajanje učnega prostora otrokom s posebnimi potrebami. *Biti vzgojitelj*, 16(64), 29–31.

Kim, K. H., (2006). Can We Trust Creativity Tests? A Review of the Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT). *Creativity Research Journal*, 18(1), 3-14.

Kmetič, J. (2016). Introvertirani učenci v razredu. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta.

Komensky, J. A. (1995). Velika didaktika. Novo mesto: Pedagoška obzorja.

Kanevsky, L. (2011). Differential Differentiation: What Types of Differentiation Do Students Want? *Gifted Child Quarterly*, 55(4), 279–299.

Mrgole U. (2012). Inovativnost učenca v osnovni šoli. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani: Ekonomska fakulteta.

Magajna, Z. (2014). Vsakdan matematično nadarjenega učenca. V M. Juriševič (ur.), *Spodbudno učno okolje: ideje za delo z nadarjenimi v osnovni šoli* (str. 129–140). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Nolimal, F. (2012). Učna diferenciacija v teoriji in praksi osnovne šole. V T. Bezić (ur.) *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole* (str. 98–114). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Peklaj, C., in Pečjak, S. (2015). Psihosocialni odnosi v šoli. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Pevec Semec, K. (2009). Spodbudno učno okolje v kurikularni prenovi. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.

Renzulli, J. S. (1986). The three-ring conception of giftedness: a developmental model for creative productivity. V Sternberg, R. J. in Davidson, J. E. (ur.) *Conceptions of giftedness* (str. 53-92). New York: Cambridge University Press.

Robinson, A. in Clinkenbeard, P. R. (2008). History of giftedness: Perspectives from the past presage modern scholaship. V: Pfeiffer, S. I. (ur.) *Handbook of giftedness in children* (str. 13–31). Florida: Springer Science+ Business Media.

Sardoč, M., Žagar, I. Ž., Mlekuž, A. (ur.) (2018). Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. <https://www.pei.si/ISBN/raziskovanje-v-vzgoji-in-izobrazevanju/>

Sharp, D. (1987). Personality Types: Jung's Model of Typology. Toronto: Inner city books. Pridobljeno s <http://www.innercitybooks.net/pdf/books/personalitytypes.pdf>

Schmeck, R. R. in Lockhart, R. (1983). Introverts and extroverts require different learning environments. *Educational Leadership*, 40(8), 54-55. Pridobljeno s http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el_198302_schmeck.pdf

Slapšak, A. (2010). Poročanje učiteljev o delu z nadarjenimi učenci v osnovni šoli. Diplomsko delo. Univerza v Mariboru: Pedagoška fakulteta.

Tary II, G. L. (2014). Adaptations for the Introvert Personality: Perceptions of Fifth-Grade Students. *Education Undergraduate Research*, 2. Pridobljeno s https://knowledge.e.southern.edu/undergrad_ed/2/

Vogrinc, J. (2008). Pomen triangulacije za zagotavljanje kakovosti znanstvenih spoznanj kvalitativnega raziskovanja. *Sodobna pedagogika*, 59(5), 108–122.

Woolfolk, A. (2002). Pedagoška psihologija. Ljubljana : Educy, 2002.

Zelenski, J. M., Santoro, M. S. in Whelan, D. C. (2012). Would introverts be better off if they acted more like extraverts? Exploring emotional and cognitive consequences of counterdispositional behavior. *Emotion*, 12(2), 290-303. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/51587971_Would_Introverts_Be_Better_Off_if_They_Acted_More_Like_Extraverts_Exploring_Emotional_and_Cognitive_Consequences_of_Counterdispositional_Behavior

Žagar, D. in Bezić, T.(1999). KONCEPT: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno 23. 9. 2022 iz <https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/koncept-dela-z-nadarjenimi-ucenci.pdf>

Žagar, D. (2006): Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli: zakaj tako. V T. Bezić (ur.), Odkrivanje nadarjenih učencev in vzgojno-izobraževalno delo z njimi (str. 10-19). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

PRILOGA A

VPRAŠALNIK OSEBNOSTNI TIP

(obkroži, kar velja zate)

1. Raje se družim z bolj malo ljudmi naenkrat in to ne preveč dolgo.

DRŽI NE DRŽI

2. V družbi se raje držim bolj ob strani in opazujem.

DRŽI NE DRŽI

3. Nisem rad/a v središču pozornosti.

DRŽI NE DRŽI

4. Na delo, ki ga imam, se rad/a močno skoncentriram.

DRŽI NE DRŽI

5. Imam samo nekaj res dobrih prijateljev (1-3).

DRŽI NE DRŽI

5. Kadar potrebujem počitek, sem najraje sam/a.

DRŽI NE DRŽI

6. Raje poslušam kot govorim.

DRŽI NE DRŽI

7. Kadar prejmem veliko informacij, potrebujem nekaj časa, da o njih razmislim in jih razumem.

DRŽI NE DRŽI

8. Preden se pridružim dejavnosti, jo opazujem.

DRŽI NE DRŽI

9. Kadar je v učilnici zelo glasno, se ne morem zbrati in skoncentrirati na delo.

DRŽI NE DRŽI

10. Ljudje mislijo, da sem tih/a in odmaknjen/a.

DRŽI NE DRŽI

11. Ne prekinjam drugih (med govorjenjem) in tudi sam/a ne želim biti prekinjen/a.

DRŽI NE DRŽI

12. Preden predstavim seminarsko nalogo pred drugimi, se vedno zelo dobro pripravim.

DRŽI NE DRŽI

13. Včasih se izogibam srečanjem z ostalimi, ker čas raje preživim sam/a.

DRŽI NE DRŽI

14. Ne maram čvekanja in kramljanja, raje imam bolj poglobljene pogovore.

DRŽI NE DRŽI

15. Preden kaj rečem, po navadi najprej premislim, šele nato povem na glas.

DRŽI NE DRŽI

16. Postanem zmeden/a, kadar se okrog mene veliko dogaja.

DRŽI NE DRŽI

17. Ne maram grozljivk in nasilnih filmov.

DRŽI NE DRŽI

18. Sem ustvarjalen/na.

DRŽI NE DRŽI

19. Eno dolgotrajno zaupno prijateljstvo mi pomeni več kot čim večje število prijateljev.

DRŽI NE DRŽI

20. Včasih močno reagiram ob močnem vonju, zvoku, okusu in spremembah vremena.

DRŽI NE DRŽI

21. Ne maram posojati svojih stvari in rad/a vedno sedim na istem stolu v učilnici.

DRŽI NE DRŽI

22. Ne maram površnosti.

DRŽI NE DRŽI

23. Počutim se zaskrbljeno, kadar imam omejen čas za dokončanje dejavnosti.

DRŽI NE DRŽI

24. Po druženju z veliko ljudmi se počutim utrujeno.

DRŽI NE DRŽI

25. Pogosto imam tremo pred klicanjem po telefonu.

DRŽI NE DRŽI

26. Preden svoje delo komu pokažem, ga rad/a natančno uredim.

DRŽI NE DRŽI

27. Drugim ne pokažem svojih čustev, poskušam jih skriti.

DRŽI NE DRŽI

28. Včasih me skrbi o nekem dogodku nekaj tednov ali mesecev vnaprej.

DRŽI NE DRŽI

29. Ljudje pravijo, da sem bolj pameten/a, kot se zdim sam/a sebi.

DRŽI NE DRŽI

30. Govorim počasi in s premori (kadar iščem pravo besedo).

DRŽI NE DRŽI

PRILOGA B

Okvirna vprašanja za intervju z nadarjenim učencem/-ko.

1. Na katerem področju si nadarjen/-a? (Kdaj si dobil/-a status nadarjenega učenca/učenke) Ali poznaš svoj individualiziran načrt in cilje, zapisane v njem? Se ti zdi ti in učitelji upoštevate zapisano v njem?
2. Kako si se ob tem počutil/-a? kako se počutiš danes?
3. Kako se do tebe obnašajo sošolci v razredu? Se je njihovo vedenje spremenilo, odkar imaš status nadarjenega?
4. V katere šolske projekte ali tekmovanja si bil/-a oz. si vključen/-a? Zakaj si se odločil/-a zadnje oziroma kdo te je k projektu povabil?
5. V katere izvenšolske dejavnosti si vključen/-a in zakaj?
6. Kako se do tebe osebno in v razredu obnašajo učitelji? Se je njihovo obnašanje ali način delo s tabo spremenil, odkar imaš status nadarjenega učenca? Kako?
7. Ali so se učitelji pri tebi pozanimali katera področja te najbolj zanimajo in jih vključujejo v vsakdanji pouk oz. v izvenšolske dejavnosti v katere si vključen/-a?
8. Ali so se pri pouku ali v izvenšolskih dejavnostih (projekti, natečaji, tekmovanja...) dotaknili teh področjih, na kakšen način (učitelji so sami pripravili gradivo, učitelji so tebe prosili za predstavitev...)

9. Na kakšne načine te učitelji aktivno vključujejo v učni proces (ali te učitelji med poukom aktivno vključijo k npr. pomoč pri demonstraciji eksperimenta, dodatna razlaga snovi učencem, vodja v skupini, poročevalec v skupini-ostalih pa ne) in od tebe zahtevajo tudi dodatno delo?
10. Kako te učitelji spodbujajo, da v šoli predstaviš svoje dosežke oziroma pridobiš čim več znanja na področjih, ki te zanimajo?
11. Kako učitelji pokažejo skrb, če se v redu počutiš, če imaš težave, probleme in kako ti skušajo pomagati te motivirajo, spodbujajo?
12. Si se kdaj želela/-a udeležiti kakšnega projekta na šoli, a so ti to učitelji svetovali (v smislu, da ti ne bo nič koristilo?, saj imaš že tako preveč drugega) Zakaj si se ti želel/-a pridružiti temu projektu. Kako si se ob zavrnitvi počutil/-a?
13. Kako se počutiš v šoli in v razredu (razredna klima, odnosi s sošolci in učitelji)? Rad/-a hodiš v šolo? Zakaj da, zakaj ne? Pojasni!
14. Za katere aktivnosti (v katere si vključen/-a v šoli) misliš, da ti pomagajo pri razvijanju tvoje nadarjenosti? Zakaj in katere svoje veščine pri tem razvijaš?
15. Katere dobre/slabe lastnosti tega, da si nadarjen/-a bi izpostavila?
16. Kako bi se sam/-a opisala z nekaj besedami? Kako bi te opisali drugi? (učitelji/prijatelji/družina).